

CONCEPT

Toelichting

Inhoud

1.	Inleiding	2
2.	Beleidscontext	2
3.	Doel van de subsidieregeling	3
	3.1 Doelbeschrijving	3
	3.2 Doelgroep en reikwijdte	5
4.	Stikstofdepositie	6
5.	Afwijzingsgronden	7
	5.1 Vijfjaarseis	7
	5.2 Overtredingen	8
6.	Voorwaarden voor subsidieverstrekking	9
	6.1 Fasering sluiting veehouderijlocatie	9
	6.2 Afvoeren dieren en mest	10
	6.3 Vervallen van het productierecht	10
	6.4 Borging sluiting productiecapaciteit	11
	6.4.1 Intrekken omgevingsvergunning	11
	6.4.2 Intrekken vergunning Wet natuurbescherming en borging vervolgactiviteiten	12
	6.4.3 Verzoek tot wijziging bestemmingsplan	12
	6.4.4 Contractuele verbintenis toekomstige veehouderijactiviteiten	12
	6.5 Sloop productiecapaciteit	13
	6.5.1 Sloopverplichting	13
	6.5.2 Uitzondering sloopverplichting	14
7.	Subsidiebedrag	14
	7.1 Inleiding	14
	7.2 Bijdrage vervallen productierecht	15
	7.3 Bijdrage waardeverlies productiecapaciteit	15
	7.3.1 Gecorrigeerde vervangingswaarde	15
	7.3.2 Subsidiepercentage	17
	7.4 Bevoorschottingsregime	18
8.	Verkoop landbouwpercelen: recht van eerste onderhandeling overheid	18
9.	Flankerend beleid, betrokkenheid van provincies en gemeenten	19
10.	Europeesrechtelijke aspecten	20
11.	Fiscale aspecten	24
	11.1 Omzetbelasting	24
	11.2 Inkomsten- en vennootschapsbelasting	24
12.	Persoonsgegevens	24
13.	Regeldruk	26
	13.1 Administratieve lasten	26
	13.2 Nalevingskosten	28
	13.3 Advies van het Adviescollege toetsing regeldruk	29
14.	Uitvoering en handhaving	30
15.	Consultatie	30
	15.1 Beweegredenenonderzoek	30
	15.2 Publieke consultatie	31

I Algemeen

1. Inleiding

Per brief van 7 februari 2020 heeft het kabinet een pakket aan bronmaatregelen aangekondigd waarmee zowel op de korte als op de langere termijn in de landbouw de stikstofproblematiek wordt aangepakt (Kamerstuk 35 334, nr. L en 44). De Landelijke beëindigingsregeling veehouderijlocaties (hierna: Lbv) is een van de bronmaatregelen. De Lbv is een subsidieregeling die melkvee-, varkens- en pluimveehouders de mogelijkheid biedt om hun bedrijf of een locatie van hun bedrijf definitief en onherroepelijk te beëindigen.

Voor de Lbv is bij de aankondiging € 1 miljard gereserveerd (Kamerstukken II 2019/20, 35 334, nr. 82). Hiervan wordt € 30 miljoen gebruikt ter dekking van risico's en eventuele financiële afwaardering van landbouwgrond die door het grondfonds worden verworven (Kamerstukken II 2020/21, 35 830-XIV, nr. 8). Met het grondfonds wordt uitvoering gegeven aan de motie van het lid Dik-Faber c.s. (Kamerstukken II 2020/21, 35 600, nr. 47). Dit maakt dat het totale beschikbare budget € 970 miljoen is, waarvan € 720 miljoen voor een eerste tranche en € 250 miljoen voor een tweede tranche. Ter dekking van de kosten van uitvoering van de maatregel is een bedrag van € 20 miljoen gereserveerd, waarmee voor de eerste tranche € 700 miljoen resteert. Deze regeling betreft de eerste tranche.

Bij de vormgeving van de Lbv zijn de (leer)ervaringen met de uitvoering van de Subsidieregeling sanering varkenshouderijen¹ (hierna: Srv) en van de eerste tranche van de maatregel gerichte opkoop (Regeling provinciale aankoop veehouderijen nabij natuurgebieden²) meegenomen. Bij de vormgeving van de Lbv is daarnaast invulling gegeven aan het per brief van 1 april 2022 aangekondigde streven om zo effectief mogelijk stikstofreductie te realiseren door de drempel voor deelname aan beëindigingsregelingen en de voorwaarden voor deelname aantrekkelijk te maken (Kamerstuk II 2021/22, 33 576, nr. 265).

2. Beleidscontext

Op 29 mei 2019 oordeelde de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State dat het Programma Aanpak Stikstof (PAS), dat was vastgesteld voor de periode 2015–2021, onvoldoende waarborgen bood voor natuurbehoud en -herstel in de Natura 2000-gebieden om de vergunningverlening in het kader van de Wet natuurbescherming op te kunnen baseren.

Het kabinet heeft, naar aanleiding van de uitspraak van de Raad van State en de daardoor ontstane situatie, in december 2019 een structurele aanpak voor de stikstofproblematiek aangekondigd. Deze structurele aanpak ziet op twee sporen, te weten enerzijds het herstel en de versterking van de natuur en anderzijds het terugdringen van de stikstofuitstoot. Het kabinet heeft per brief van 24 april 2020 nadere invulling gegeven aan deze structurele aanpak (Kamerstukken II 2019/20, 35 334, nr. 82). Naar aanleiding van het eindadvies 'Niet alles kan overal' van het Adviescollege Stikstofproblematiek (Kamerstukken II 2019/20, 35 334, nr. 89) is de structurele aanpak verder aangescherpt.

De structurele aanpak heeft als hoofddoel het realiseren van een gunstige of – waar dat nog niet mogelijk is – een verbeterde landelijke staat van instandhouding van stikstofgevoelige soorten en habitattypen. Het gaat dan meer in het bijzonder om het realiseren van de instandhoudingsdoelstellingen voor natuurgebieden van Europees belang: de Natura 2000-

---

¹ Staatscourant nr. 55830, 11 oktober 2019

² Staatscourant nr. 57568, 3 november 2020

gebieden die worden beschermd onder de Vogelrichtlijn³ en de Habitatrichtlijn⁴ (hierna ook: VHR). Het kabinet streeft ernaar tot een volledige gunstige staat van instandhouding te komen conform de Habitatrichtlijn en daarvoor de condities in de desbetreffende gebieden te verbeteren. Vervolgens moet deze gunstige staat worden behouden. Het belang van de biodiversiteit in Nederland en in Europa, die ook de basis vormt van onze voedselketen en intrinsiek een belangrijke waarde vertegenwoordigt, staat hierbij centraal.

De stikstofbelasting door ammoniak en stikstofoxiden op de (beschermd) natuur in Nederland is al decennia te groot, met negatieve effecten voor de natuurkwaliteit en biodiversiteit als gevolg. De uitstoot van stikstof moet verder omlaag. Om een daling van de stikstofdepositie op stikstofgevoelige natuur te realiseren heeft het kabinet besloten tot een pakket van stikstofreducerende bronmaatregelen, gericht op het voldoen aan de drie omgevingswaarden voor stikstofdepositie. Deze zijn als resultaatsverplichtingen vastgelegd in de Wet natuurbescherming en de Omgevingswet. De omgevingswaarden zijn gedefinieerd als het percentage van het areaal van de voor stikstof gevoelige habitats in Natura 2000-gebieden waarop de depositie van stikstof niet groter is dan de hoeveelheid in mol per hectare per jaar waarboven verslechtering van de kwaliteit van die habitats niet op voorhand is uit te sluiten (de zogenoemde *kritische depositiewaarde*). De omgevingswaarde bedraagt in 2025 ten minste 40%, in 2030 ten minste 50% en in 2035 ten minste 74%. Het kabinet heeft aangekondigd de doelstellingen in de wet stikstofreductie en natuurverbetering te versnellen van 2035 naar 2030, waarmee dit in lijn komt met het advies van het adviescollege Stikstofproblematiek, waarbij alle sectoren hun evenredige stikstofbijdrage leveren⁵.

In 2018 was er op ongeveer 78% van de hectaren met voor stikstof gevoelige natuur binnen Natura 2000-gebieden sprake van overschrijding van de kritische depositiewaarde. De stikstof in de individuele Natura 2000-gebieden is afkomstig uit een veelheid van bronnen in binnen- en buitenland. Dit maakt - samen met de omvang van de stikstofbelasting - dat een aanpak op alleen lokaal of regionaal niveau niet volstaat, maar dat ook een overkoepelende landelijke aanpak noodzakelijk is. Een dergelijke structurele aanpak is niet alleen nodig om aan de internationale verplichtingen conform de VHR kunnen voldoen, maar een gunstige staat van de natuur is ook de belangrijkste randvoorwaarde voor nieuwe maatschappelijke en economische ontwikkelingen. De stikstofuitstoot en -depositie moeten daarom zowel voor de natuurkwaliteit als voor het duurzaam mogelijk maken van stikstofuitstotende activiteiten fors en blijvend naar beneden worden gebracht.

Het maatregelenpakket van de structurele aanpak is verdeeld over de sectoren industrie, mobiliteit en landbouw en beoogt reductie van stikstofemissie bij de bron. De Lbv maakt onderdeel uit van dit maatregelenpakket, specifiek voor de sector landbouw.

3. Doel van de subsidieregeling

3.1 Doelbeschrijving

Doel van de subsidieregeling is om een structurele en blijvende reductie van stikstofdepositie op stikstofgevoelige en overbelaste Natura 2000-gebieden in Nederland te realiseren. De regeling richt zich daarbij specifiek op Natura 2000-gebieden die qua stikstofdepositie overbelast zijn. In de regeling wordt het begrip 'overbelast Natura 2000-gebied' gedefinieerd als een gebied dat

---

³ Richtlijn 2009/147/EG van het Europees Parlement en de Raad van 30 november 2009 inzake het behoud van de vogelstand (PbEU 2010, L 20).

⁴ Richtlijn 92/43/EEG van de Raad van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna (PbEG 1992, L 206).

⁵ Coalitieakkoord 2021 – 2025, Omzien naar elkaar, vooruitkijken naar de toekomst (Kamerstukken II 2021/22, 35 788, nr. 77).

stikstofgevoelig én overbelast is. De regeling richt zich dus niet specifiek op (het verbeteren van de natuur in) stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden die niet overbelast zijn. Waar in deze toelichting wordt gesproken over overbelaste Natura 2000-gebieden wordt ook steeds bedoeld op gebieden die stikstofgevoelig én overbelast zijn. De Lbv levert zo een bijdrage aan de realisatie van de reductiedoelstellingen zoals deze zijn vastgelegd in de Wet stikstofreductie en natuurverbetering (Stb. 2021, 140) en aan de instandhoudingsdoelstellingen van VHR.

Tijdens het Programma Aanpak Stikstof (PAS), dat op 1 juli 2015 in werking trad, konden initiatiefnemers met een beperkte stikstofdepositie onder voorwaarden volstaan met een melding onder de Wet natuurbescherming (Wnb), de zogenaamde PAS-melders. Het programma was bedoeld om toestemmingverlening voor activiteiten die stikstofdepositie veroorzaakte door te zetten en om de lasten van de initiatiefnemers van die activiteiten te verlichten. Initiatiefnemers (van alle typen activiteiten) die niet meer dan 1 mol depositie per jaar veroorzaakten op stikstofgevoelige natuur hadden geen natuurvergunning voor stikstofdepositie meer nodig. Initiatiefnemers die meer depositie veroorzaakten konden een vergunning krijgen met ontwikkelingsruimte uit het PAS. Hierdoor was een groot deel van de activiteiten vrijgesteld van de vergunningplicht en was het dus niet meer nodig om per individuele activiteit een beoordeling te maken. Voor de van de vergunningplicht vrijgestelde agrarische activiteiten en activiteiten in de industrie en mobiliteit die meer dan 0,05 mol depositie per jaar veroorzaakte op stikstofgevoelige natuur gold wel een meldingsplicht. Van de vergunningplicht vrijgestelde activiteiten die 0,05 mol of minder depositie per jaar veroorzaakte op stikstofgevoelige natuur waren vrijgesteld van meldingsplicht, de zogenaamde *meldingsvrije activiteiten*.

Met de uitspraak van 29 mei 2019 oordeelde de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State dat de passende beoordeling die ten grondslag lag aan het PAS in strijd was met de Europese Habitatrichtlijn. De Raad van State oordeelde daarom dat de vrijstelling van de vergunningplicht niet langer gold. Als gevolg hiervan hebben de initiatiefnemers die onder het PAS vrijgesteld waren van de vergunningplicht, waarvan sommige een melding hadden gedaan, nu alsnog een vergunning nodig.

De stikstofruimte die met de Lbv vrijkomt zal waar mogelijk zoveel mogelijk worden ingezet voor het legaliseren van PAS-melders. Hiervoor zal gebruik worden gemaakt van het stikstofregistratiesysteem (SSRS)⁶. Hiermee wordt invulling gegeven aan het aangenomen amendement Bisschop (SGP)⁷ c.s. De hoeveelheid stikstofruimte die met de opbrengst van de Lbv ingezet kan worden voor het legaliseren van PAS-melders is afhankelijk is van de benodigde stikstofruimte in een gebied en de opbrengst die in dat betreffende gebied wordt gerealiseerd. Van de stikstofruimte die in het SSRS wordt opgenomen wordt ten minste 30% afgeroomd voor de natuur.

De opdracht voor het legaliseren van deze activiteiten is opgenomen in de Wet natuurbescherming. Het legalisatieprogramma bestaat uit twee delen. Deel I van het programma is gericht op de legalisatie van de PAS-meldingen. Deel II is de uitbreiding van het programma met de meldingsvrije activiteiten. Deel I van het programma is op 28 februari 2022 in werking getreden, voor een tijdvak van drie jaar.

---

⁶ Het stikstofdepositieregister, als bedoeld in artikel 2.3 van de Regeling natuurbescherming.

⁷ Kamerstukken II 2020/21, 35 600, nr. 19.

3.2 Doelgroep en reikwijdte

Gelet op de doelstelling van de regeling is het noodzakelijk maximaal stikstofwinst te boeken met de beëindiging van veehouderijlocaties. Randvoorwaarde om in aanmerking te kunnen komen voor subsidie is om die reden dat de stikstofdepositie van de te sluiten veehouderijlocatie op overbelaste Natura 2000-gebieden boven de in de regeling opgenomen drempelwaarde uitstijgt. Het doel wordt gerealiseerd door op veehouderijlocaties die in aanmerking komen voor een subsidie zowel de bestaande dierlijke productie te beëindigen als de op de locatie aanwezige productiecapaciteit definitief en onherroepelijk te sluiten. Het gaat om een subsidieregeling voor melkvee-, varkens- en pluimveehouders (kippen en kalkoenen) die hun bedrijf of een locatie van hun bedrijf willen beëindigen.

Uitsluitend veehouders die diercategorieën houden die vallen onder de werking van het stelsel van productierechten uit de Meststoffenwet (Hoofdstuk V: Regels inzake de productie van dierlijke meststoffen) kunnen in aanmerking komen voor een subsidie op grond van de regeling. Door de regeling af te bakenen tot veehouderijen en veehouderijlocaties met diercategorieën die vallen onder de werking van het stelsel van productierechten wordt geborgd dat de beëindiging van de productie een blijvend effect heeft, ook landelijk. Een vereiste om in aanmerking te komen voor een subsidie is dat verreweg het grootste deel van de productierechten dat benodigd is voor het verantwoorden van de gehouden dieren definitief wordt doorgehaald (zie verder paragraaf 6.2). Hierdoor wordt een blijvende krimp van het aantal dieren (melkvee, varkens en pluimvee) gerealiseerd. De melkvee-, varkens- en pluimveesector zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor bijna 90% van de ammoniakemissie uit stallen en mestopslagen.

Sector	Ammoniakemissie uit stallen en mestopslagen (in miljoen kg)	Aandeel totale veehouderij
Melkvee	27,8	48%
Varkens	12,9	22%
Pluimvee	11,3	19%
Totaal	52,0	89%
Totaal veehouderij	58,4	100%

Tabel 1: Ammoniakemissie uit stallen en mestopslagen voor de totale veehouderij en voor de melkvee-, varkens- en pluimveehouderij. Cijfers over 2020. Bron: CBS Statline

Melkvee-, varkens- en pluimveehouders kunnen op grond van de regeling een subsidie krijgen om hun veehouderijbedrijf of een locatie van hun veehouderijbedrijf definitief en onherroepelijk te beëindigen. De hoogte van de subsidie wordt bepaald door de omvang van het door te halen productierecht en het waardeverlies van de voor het houden van melkvee, varkens of pluimvee gebruikte productiecapaciteit (dierenverblijven, mestilo's en -kelders, sleuf- en voersilo's). Om te bewerkstelligen dat met de beschikbare middelen zoveel mogelijk stikstofreductie wordt gerealiseerd, is de regeling zo vormgegeven dat subsidieaanvragen gerangschikt worden op kostenefficiëntie. De veehouderijlocatie die met het laagste subsidiebedrag per mol stikstofreductie kan worden beëindigd, komt met voorrang in aanmerking voor subsidie. Per sector geldt een apart subsidieplafond en daarmee ook een aparte rangschikking op kostenefficiëntie.

Een veehouderijbedrijf kan uit verschillende locaties bestaan. Of sprake is van een stikstofdepositie op overbelast Natura 2000-gebied die de drempelwaarde overschrijdt wordt per veehouderijlocatie bepaald. Het is overigens hoe dan ook mogelijk voor een veehouder met een veehouderijbedrijf dat

bestaat uit meer dan één locatie, om voor het sluiten van de ene locatie subsidie te vragen, terwijl op de andere locatie(s) de productie wordt voortgezet.

Het doel van de regeling wordt gerealiseerd door het definitief en onherroepelijk sluiten van melkvee-, varkens- en pluimveehouderijlocaties. Naast vermindering van stikstofdepositie op overbelaste Natura2000-gebieden heeft de regeling nog andere effecten, namelijk een:

- landelijke daling van de stikstofdepositie (stikstofdeken);
- afname van de emissies van broeikasgassen en fijnstof;
- bijdrage aan de realisatie van de doelen uit het Klimaatakkoord;
- blijvende krimp van de melkvee-, varkens- en pluimveestapel;
- afname van de productie van dierlijke mest (stikstof en fosfaat) en daarmee een afname van het landelijke mestoverschot;
- verbetering van het algehele leefklimaat in het buitengebied (onder andere door een afname van het aantal transportbewegingen, afname van geuroverlast en het voorkomen van leegstand en ondermijning door de verplichting tot sloop).

4. Stikstofdepositie

De in de lucht aanwezig reactieve stikstof wordt voornamelijk uitgestoten door vervluchtiging uit dierlijke mest en kunstmest in de landbouw (ammoniak, NH_3) en als bijproduct van verbrandingsprocessen (stikstofoxiden, NO_x) door verkeer, zeevaart en industrie. De verspreiding van de stikstof hangt af van het type bron, de weersomstandigheden en van omgevingsfactoren, zoals het landgebruik. Stikstof (in de vorm van gassen en deeltjes) kan in de atmosfeer grote afstanden afleggen voordat het in de vorm van droge en natte depositie neerslaat. De hoogste depositie van stikstof uit de landbouw (die als ammoniak vrijkomt uit stallen en opslagen en bij aanwending op het land) vindt plaats dicht bij de bron, de meeste depositie vindt daarentegen plaats op grotere afstand. Op 1 kilometer is de depositie (in mol N per ha) al 100 maal kleiner dan dichtbij de bron, maar op 1 kilometer van de bron is pas 20% van de uitstoot neergeslagen en op 100 kilometer is dit 60%⁸. De emissie en depositie van stikstof door veehouderijlocaties heeft daarmee een lokale impact, dicht bij de bron, maar heeft ook op grotere afstand een effect.

Het aangrijpingspunt voor de regeling is de stikstofdepositie van individuele veehouderijlocaties op overbelaste Natura 2000-gebieden in Nederland. De stikstofdepositie van een veehouderijlocatie waarvoor een subsidie wordt aangevraagd wordt bepaald met gebruikmaking van het model AERIUS Calculator⁹. De stikstofdepositie wordt gebaseerd op gegevens over het aantal en de soort op de betreffende veehouderijlocatie gehouden landbouwhuisdieren en over de gebruikte huisvestingssystemen. Om recht te doen aan het effect dat de ammoniakemissie van een veehouderijlocatie heeft op grotere afstand, wordt in het kader van de Lbv voor de depositieberekening gebruik gemaakt van een aanvullend rekeninstrument, de AERIUS Lbv-Calculator en wordt niet aangesloten bij het afstandscriterium van 25 kilometer zoals dit in het kader van toestemmingsverlening op grond van de Wet Natuurbescherming wordt toegepast. Voor de depositieberekening met AERIUS Lbv-Calculator wordt de stikstofdepositie die wordt veroorzaakt door een veehouderijlocatie op alle overbelaste Natura 2000-gebieden in Nederland meegewogen. Om die reden geldt er geen afstandscriterium.

Het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) heeft, in opdracht van het ministerie van LNV, onderzocht op welke wijze het beste invulling gegeven kan worden aan het doel van de

---

⁸ Edo Gies, Hans Kros en Jan Cees Voogd, Inzichten stikstofdepositie op natuur, memo Wageningen Environmental Research, Wageningen, 9 oktober 2019

⁹ Bedoeld in artikel 2.1, eerste lid, van de Regeling natuurbescherming

regeling¹⁰. Daarnaast is RIVM verzocht te adviseren over een drempelwaarde voor de stikstofdepositie op alle overbelaste Natura 2000-gebieden in Nederland, zodanig dat circa 10.000 melkvee-, varkens- en pluimveehouderijlocaties aan dit vereiste voor subsidieverlening kunnen voldoen (artikel 4, eerste lid)¹¹. Met dit aantal van circa 10.000 veehouderijlocaties is de doelgroep naar verwachting van een voldoende omvang om een maximale reductie van stikstofdepositie te realiseren. Tegelijkertijd worden veehouderijlocaties die slechts een relatief beperkte stikstofdepositie veroorzaken uitgesloten. Zonder drempelwaarde zou elke veehouderijlocatie voor subsidie in aanmerking kunnen komen, ongeacht de mate van stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden. Dit zou afbreuk doen aan de doelmatigheid en doeltreffendheid van de regeling. Op basis van het advies van RIVM is de drempelwaarde vastgesteld op 50 mol N per jaar.

Veehouders zijn zelf verantwoordelijk voor het invullen van de AERIUS Lbv-Calculator via www.Lbv-calculator.Aerius.nl¹². Van het resultaat van de berekening met de AERIUS Calculator wordt een Pdf-document gegenereerd. Dit document dient door de veehouder meegezonden te worden bij zijn subsidieaanvraag. Veehouders krijgen na het invullen van de AERIUS Lbv-Calculator direct uitsluitel of de veehouderijlocatie waar de berekening op ziet voldoet aan de drempelwaarde.

Aanvragen die voldoen aan alle voorwaarden worden gerangschikt op kostenefficiëntie. Indien het subsidieplafond dat per diersector is vastgesteld niet toereikend is om alle aanvragen binnen deze sector toe te wijzen, wordt voorrang gegeven aan de aanvragen met de grootste kostenefficiëntie. Met het rangschikken en selecteren op kostenefficiëntie en het hanteren van een drempelwaarde wordt geborgd dat de beschikbare middelen doelmatig en doeltreffend worden ingezet.

5. Afwijzingsgronden

5.1 Vijfjaarseis

De regeling heeft als doel het verminderen van stikstofdepositie op een overbelast Natura 2000-gebied die wordt veroorzaakt door melkvee-, varkens- en pluimveehouderijlocaties. Bedrijven of locaties waar *feitelijk* geen melkvee, pluimvee of varkens worden gehouden, komen daarom niet in aanmerking voor subsidie. Verder is van belang dat uit het relevante Europese staatssteunkader, de Richtsnoeren van de Europese Unie voor staatssteun in de landbouw- en de bosbouwsector en in plattelandsgebieden 2014-2020 (2014/C 204/01; hierna: de Richtsnoeren), een meer specifieke eis voortvloeit voor de verkrijging van een subsidie voor het sluiten en saneren van de locatie: uitsluitend melkvee-, varkens- en pluimveehouderijen die daadwerkelijk hebben geproduceerd, en uitsluitend productiecapaciteit die in de laatste vijf jaar vóór de sluiting onafgebroken is gebruikt, komen voor subsidie in aanmerking¹³.

Het vereiste van onafgebroken gebruik betekent niet dat er steeds dieren in een stal hebben moeten staan. Als een stal in het kader van de reguliere bedrijfsvoering tijdelijk leeg heeft gestaan, wordt nog steeds voldaan aan het vereiste van onafgebroken gebruik. Te denken valt aan leegstand tussen het afvoeren van een ronde vleesvarkens of -kuijken en de komst van een

---

¹⁰ Stikstof effecten van criteria ten behoeve van de Landelijke Beëindigingsregeling Veehouderijlocaties, RIVM-briefrapport 2020-0199, A, Bleeker, MJ. Wilmot en J. Bijsterbosch.

¹¹ RIVM, Stikstofeffecten van aankoop- en subsidieregelingen veehouderij: criteria voor gerichte depositiereductie (rapport in voorbereiding).

¹² Deze website is op het moment van de internetconsultatie nog niet beschikbaar

¹³ Randnummer 426, de Richtsnoeren: "Uitsluitend ondernemingen die daadwerkelijk hebben geproduceerd, en uitsluitend productiecapaciteit die in de laatste vijf jaar vóór de sluiting van de capaciteit onafgebroken is gebruikt, komen voor steun in aanmerking. In gevallen waarin de productiecapaciteit al definitief is gesloten of waarin een dergelijke sluiting onvermijdelijk lijkt, is er geen tegenprestatie van de begunstigde en mag geen steun worden verleend."

nieuwe ronde of tijdelijke leegstand als gevolg van een dierziekte. Kortdurende leegstand van een stal hoeft dus geen reden voor afwijzing van de subsidieaanvraag te zijn, zolang de leegstand het gevolg is van omstandigheden die passen in het normale bedrijfsproces.

Het vereiste uit de Richtsnoeren ziet op de laatste vijf jaar *voorafgaande aan de sluiting van productiecapaciteit*. In het kader van de regeling is toepassing van het vereiste op het moment van daadwerkelijke sluiting van de productiecapaciteit bezwaarlijk en heeft, het voor de rechtszekerheid en de uitvoerbaarheid, sterk de voorkeur te vereisen dat de productiecapaciteit waarvoor subsidie wordt verstrekt op het moment van de aanvraag reeds jaren onafgebroken in gebruik is. Dit moment ligt, rekening houdend met de termijnen die volgen uit de regeling, circa twee jaar voor de feitelijke sluiting van de productiecapaciteit, namelijk het moment waarop alle dieren zijn en alle mest is afgevoerd van de betreffende veehouderijlocatie (artikel 5, lid 1, onderdeel a respectievelijk b). Om die reden is in de regeling als vereiste opgenomen dat de productiecapaciteit onafgebroken gedurende de drie jaren *voorafgaande aan de aanvraag* op bedrijfseconomisch gangbare wijze gebruikt is (artikel 6, lid 1).

5.2 Overtredingen

De regeling strekt er toe melkvee-, varkens- en pluimveehouders in de gelegenheid te stellen om hun veehouderijlocatie te sluiten, waarbij het uitgangspunt is dat het gaat om veehouders die produceren binnen de geldende wettelijke kaders. Hierbij is relevant dat de Richtsnoeren als voorwaarde stellen dat alleen ondernemingen die aan de Unienormen¹⁴ voldoen, voor steun in aanmerking komen. Daarom moet voorkomen kunnen worden dat subsidie wordt verleend aan veehouders die zich niet houden of hebben gehouden aan de wettelijke normen voor het houden van melkvee, varkens of pluimvee.

Voor subsidies van de Europese Unie in het kader van het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid wordt naleving van de betreffende Unienormen bevorderd via een systeem van randvoorwaarden, ook wel bekend als cross compliance. Indien betrokkene zich niet aan een zogenaamde basisnorm heeft gehouden, vindt er een korting op een verleende subsidie plaats, waarvan de hoogte afhankelijk is van de aard en ernst van de overtreding. Dit is mede gestoeld op de gedachte dat de reden voor de steunverlening is gelegen in het feit dat het wettelijke regime tal van verplichtingen voor betrokkene oplevert. Als betrokkene zich daar niet aan houdt, is er dus geen of minder reden voor steunverlening.

In het kader van deze subsidieregeling is de toepassing van een kortingspercentage niet opportuun. Een veehouder komt in aanmerking voor de gevraagde subsidie, of niet. Daarom is bezien wanneer er sprake is van zodanig ernstige overtredingen dat dit reden is om een subsidieaanvraag af te wijzen. Daarvan is in elk geval sprake als een veehouder zijn productierecht heeft overschreden en meer melkvee, varkens of pluimvee heeft gehouden dan waartoe hij gerechtigd is. De Meststoffenwet en daarop gebaseerde regelgeving voorziet in een wettelijk kader voor de productie (het stelsel van productierechten), het gebruik en het transport van mest dat wordt geborgd met administratieve verplichtingen. Het is van groot belang dat registraties en opgaven waarheidsgetrouw zijn, omdat het doel van het productierechtenstelsel anders wordt ondergraven, met als gevolg illegale productie en afzet van meststoffen, financieel gewin voor betrokkene ten koste van het milieu en ook ten nadele van collega's die wel produceren met de kosten van het vereiste productierecht. Voorkomen moet worden dat een veehouder die door overtreding van de norm van het productierecht economisch voordeel heeft genoten, aanspraak

---

¹⁴ Unienorm: verplichte Europese norm, waarin de op milieugebied te bereiken normen per onderneming zijn vastgesteld.

kan maken op een subsidie op grond van deze regeling. In verband hiermee worden dergelijke aanvragers uitgesloten van de doelgroep van de regeling (artikel 4, tweede lid).

Ook andere ernstige overtredingen kunnen reden zijn voor afwijzing van de subsidieaanvraag. In het bijzonder gaat het om (andere) overtredingen van de Meststoffenwet en om overtredingen van de regelgeving voor dierenwelzijn die zo ernstig zijn dat ze niet bestuursrechtelijk zijn afgedaan, maar dat ze in het strafrechtelijke spoor zijn beoordeeld. De regeling bevat een grondslag om in dergelijke gevallen de subsidieaanvraag te kunnen afwijzen (artikel 6, tweede lid).

Bij de beoordeling of een overtreding zoals bedoeld in artikel 4, tweede lid, of artikel 6, tweede lid, heeft plaatsgevonden, wordt als criterium gehanteerd of een straf is opgelegd door het openbaar ministerie (strafbeschikking) of de strafrechter voor een strafbaar feit dat in een periode van vijf jaar voor de datum van subsidieaanvraag is begaan.

6. Voorwaarden voor subsidieverstrekking

6.1 Fasering sluiting veehouderijlocatie

Doel van de regeling is het verminderen van stikstofdepositie op overbelaste Natura 2000-gebieden door het definitief en onherroepelijk sluiten van melkvee-, pluimvee- en varkenshouderijlocaties. Om dit te borgen dient de veehouder een aantal stappen te zetten. Het betreft deels maatregelen die direct samenhangen met het beëindigen van de bedrijfsvoering: het afvoeren van de dieren en aanwezige dierlijke mest (leeghalen mestkelders en -silo's), het laten doorhalen van het productierecht, het in voorkomend geval intrekken van de vergunning Wet natuurbescherming en het intrekken van de omgevingsrechtelijke toestemming (vergunning of melding). Andere maatregelen zien op het borgen van de bedrijfsbeëindiging: het in gang zetten van een wijziging van het bestemmingsplan, het slopen van de voor de veehouderij gebruikte dierenverblijven, mestkelders en -silo's, sleuf- en voersilo's en het zich middels een schriftelijke overeenkomst verbinden aan het blijvende karakter van de beëindiging van veehouderijactiviteiten op de betreffende locatie en aan het afzien van het verrichten van dezelfde activiteit elders. Deze schriftelijke overeenkomst dient binnen zes maanden na de subsidieverlening te worden gesloten.

Bij de Subsidieregeling sanering varkenshouderijen bedroeg de termijn waarbinnen de schriftelijke overeenkomst gesloten diende te worden acht weken na subsidieverlening. In de praktijk bleek deze termijn voor veel ondernemers te kort. Alhoewel de overeenkomst de situatie na bedrijfsbeëindiging betreft en niet de bedrijfsbeëindiging zelf, werd het sluiten van de overeenkomst wel beschouwd als een definitieve keuze om daadwerkelijk over te gaan tot beëindiging van het varkensbedrijf of een locatie van het bedrijf. Veel ondernemers wilden eerst meer zekerheid hebben over hun toekomst, met name daar waar het ging om de herbestemming van hun productielocatie en de status van de op de locatie aanwezige (bedrijfs)woning. Het overleg hierover met het bevoegd gezag nam in veel gevallen meer tijd in beslag dan de genoemde termijn van acht weken. Pas na het sluiten van de overeenkomst werd de bedrijfsbeëindiging ter hand genomen. Gezien de ervaringen met de uitvoering van de Subsidieregeling sanering varkenshouderijen is voor deze regeling besloten de termijn waarbinnen de overeenkomst gesloten moet worden te verlengen naar zes maanden na subsidieverlening. Uiteraard staat het een ondernemer vrij de overeenkomst eerder te sluiten om zo ook eerder aanspraak te kunnen maken op het eerste voorschot van 20% (zie paragraaf 7.4).

Als de veehouder deze overeenkomst heeft gesloten, mag er van uit worden gegaan dat hij ook daadwerkelijk zal overgaan tot het sluiten van de betreffende locatie. De andere stappen, afgezien van de sloop, dienen binnen twaalf maanden na het sluiten van de overeenkomst gerealiseerd te

zijn. Deze termijn is zo gekozen dat veehouders na het ondertekenen van de overeenkomst nog een volledige ronde dieren af kunnen leveren of, in het geval van onder meer legkippen, zeugen en melkvee, voldoende tijd hebben om de dieren af te voeren of te verkopen. De termijn van twaalf maanden biedt voldoende tijd om te voorkomen dat drachtige melkkoeien en zeugen naar de slacht afgevoerd moeten worden of dat vleesvarkens en kippen geslacht moeten worden die nog niet slachtrijp zijn. Voor de afvoer van dieren van het bedrijf wordt geen vergoeding verstrekt.

Voor sloop van de voor de veehouderij gebruikte dierenverblijven, mestkelders en -silo's, voer- en sleufsilos geldt een termijn van maximaal achtentwintig maanden na het sluiten van de overeenkomst. De slooptermijn heeft geen invloed op het moment waarop het doel van de regeling wordt gerealiseerd. De feitelijke reductie van de ammoniakemissie en van de stikstofdepositie wordt gerealiseerd op het moment dat alle dieren en de mest van de veehouderijlocatie zijn afgevoerd. De termijn waarbinnen dit gerealiseerd dient te worden bedraagt twaalf maanden na het sluiten van de overeenkomst.

6.2 Afvoeren dieren en mest

Voorwaarde voor subsidieverstrekking is dat de veehouder al zijn landbouwhuisdieren van de betreffende productielocatie afvoert. Hij dient tevens de aanwezige dierlijke mest van zijn bedrijf af te (laten) voeren. De aanwezigheid van mest kan immers tot emissie van ammoniak en daarmee tot depositie van stikstof leiden. Het gaat hierbij in ieder geval om alle vaste mest en, in die gevallen waarbij sprake is van drijfmest, om de mest die verpompbaar is. Mest die in de vorm van een niet verpompbare bezinklaag aanwezig is in mestkelders en silos dient dan afgevoerd te worden in het kader van de sloop van de mestkelder. De veehouder dient in alle gevallen de dierlijke mest volgens de daarvoor geldende wet- en regelgeving van het bedrijf af te laten voeren.

6.3 Vervallen van het productierecht

Bij de beëindiging van de productie op een veehouderijlocatie hoort, naast de afvoer van de aanwezige dieren en mest, tevens het definitief laten doorhalen van het productierecht door de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO). Gelet op het belang van beperking van stikstofdepositie is het niet wenselijk dat bedrijfsbeëindiging op de ene locatie via overdracht van het productierecht kan leiden tot het starten of vergroten van een veehouderij op een andere locatie. Daarom is voorzien dat het overgrote deel van het productierecht dat voor de te sluiten productielocatie is gebruikt, definitief komt te vervallen. Hiertoe dient de veehouder een kennisgeving te doen aan RVO via het formulier 'Wijziging; vervallen van dierproductierechten'.¹⁵

De regeling bevat een norm voor het gedeelte van het productierecht, uitgedrukt in kilogrammen fosfaat en in varkens- of pluimvee-eenheden, dat ten minste moet komen te vervallen. Daarbij is het volgende van belang. Het productierecht is bij RVO geregistreerd op naam van de veehouderij, zonder vermelding van de locatie. Indien een veehouder meer dan één veehouderijlocatie heeft, is niet uit de registratie bij RVO af te leiden welk deel van het productierecht rust op een van zijn locaties. In verband hiermee is het deel van het productierecht dat moet vervallen gerelateerd aan de forfaitaire productie van fosfaat door melkvee in het kalenderjaar 2021 dan wel het aantal varkens of stuks pluimvee, uitgedrukt in varkens- respectievelijk pluimvee-eenheden, dat in het kalenderjaar 2021 gemiddeld is gehouden op de betreffende locatie. Het te vervallen varkens- of pluimveerecht, uitgedrukt in varkens- respectievelijk pluimvee-eenheden, bedraagt minimaal 80% van dat varkens- of pluimveerecht. Het te vervallen fosfaatrecht, uitgedrukt in kilogrammen fosfaat, bedraagt minimaal 95% van dat fosfaatrecht. Op grond van de regeling wordt voor maximaal 100% van dat productierecht subsidie verstrekt. De hoogte van de subsidie is afhankelijk

---

¹⁵ Het genoemde formulier is te vinden op www.rvo.nl.

van de omvang van het productierecht dat feitelijk komt te vervallen. Een veehouder dient in verband hiermee bij de subsidieaanvraag op te geven hoeveel kilogrammen fosfaat of varkens- of pluimvee-eenheden hij wil laten vervallen.

Met het percentage van het productierecht dat minimaal moet komen te vervallen wordt recht gedaan aan de situatie die in de praktijk veel voorkomt, namelijk dat een veehouder niet het gehele productierecht dat op zijn bedrijf rust volledig in eigendom heeft, maar deels ook gebruik maakt van kilogrammen fosfaat of van varkens- en pluimvee-eenheden die worden geleased van derden. Een vereiste waarbij veehouders het gehele productierecht dat nodig is voor een productielocatie zouden moeten laten vervallen, zou een aanzienlijk deel van de doelgroep bij voorbaat uitsluiten of zou betekenen dat veehouders eerst extra productierecht moeten verwerven (in eigendom) om aan het vereiste te kunnen voldoen. Uit gegevens van RVO blijkt dat het leasen van productierecht in de varkens- en pluimveehouderij een meer gangbare praktijk is dan in de melkveehouderij. Dit rechtvaardigt een hoger percentage voor melkvee (95%) dan voor varkens en pluimvee (80%). Het percentage van 100% van het productierecht waarvoor maximaal subsidie wordt verstrekt dient er toe om te voorkomen dat de regeling reden kan zijn om te speculeren met productierecht. Dit zou zich voor kunnen doen als de prijs die op de vrije markt voor productierecht betaald wordt daalt na bekendmaking door de Minister van het subsidiebedrag per eenheid van het productierecht (de actuele verkoopwaarde, zie ook paragraaf 7.2).

6.4 Borging sluiting productiecapaciteit

Om het positieve effect van de bedrijfsbeëindiging op het milieu en het leefklimaat in de omgeving van de veehouderijlocatie te bestendigen, dient te worden geborgd dat de productielocatie niet opnieuw in gebruik kan worden genomen voor het houden van melkvee, pluimvee en varkens, maar ook niet wordt gebruikt voor andere vormen van veehouderij. Anders zou de milieuruimte voor het houden van melkvee, pluimvee of varkens bijvoorbeeld kunnen worden ingezet voor het (bedrijfsmatig) houden van andere landbouwhuisdieren, waardoor de reductie van de stikstofdepositie weer (deels) teniet gedaan zou worden.

Veehouders die op een te sluiten locatie een bedrijf hebben met melkvee, pluimvee of varkens en andere bedrijfsmatig gehouden landbouwhuisdieren, dienen op die locatie dus ook te stoppen met het houden van die andere diersoorten en de mest daarvan af te voeren om in aanmerking te kunnen komen voor subsidie. Voor het overige heeft de regeling geen betrekking op deze andere diersoorten. De sloopverplichting geldt niet voor de dierenverblijven op de veehouderijlocatie die gebruikt worden voor het houden van andere diersoorten dan melkvee, varkens of pluimvee (zie paragraaf 6.5) en de regeling voorziet uitsluitend in een subsidie voor het waardeverlies van de voor het houden van melkvee, varkens en pluimvee gebruikte productiecapaciteit (zie paragraaf 7.3). Het waardeverlies van productiecapaciteit die voor andere diersoorten is gebruikt, blijft buiten beschouwing.

Om te borgen dat na sluiting van een veehouderijlocatie geen melkvee, pluimvee of varkens en geen andere landbouwhuisdieren bedrijfsmatige op die locatie worden gehouden, is aan de subsidieverstrekking een aantal voorwaarden verbonden. Deze worden in de navolgende subparagrafen nader toegelicht.

6.4.1 Intrekken omgevingsvergunning

Ten eerste dient de veehouder bij het bevoegd gezag (meestal de gemeente, in voorkomende gevallen de provincie) melding te doen van de beëindiging op de productielocatie van zijn veehouderijactiviteiten voor het houden van melkvee, varkens of pluimvee en, in voorkomend

geval, de andere landbouwhuisdieren die op de betreffende locatie worden gehouden. In geval van vergunningplicht dient hij een verzoek om intrekking of aanpassing van zijn vergunning te doen bij het bevoegd gezag en het bevoegd gezag dient de omgevingsvergunning beperkte milieutoets of de omgevingsvergunning milieu in te trekken of zodanig aan te passen dat het niet langer is toegestaan een veehouderij op de productielocatie te hebben.

6.4.2 Intrekken vergunning Wet natuurbescherming en borging vervolgactiviteiten

Voor zover veehouders voor een op de betreffende veehouderijlocatie gerealiseerd project of voor op de betreffende locatie verrichtte handelingen beschikken over een vergunning op grond van artikel 2.7, tweede lid, van de Wet natuurbescherming, geldt het volgende. In dat geval dient de veehouder door middel van een verzoek aan het college van Gedeputeerde Staten te bewerkstelligen dat deze vergunning wordt ingetrokken. Dit dient als aanvullende waarborg voor de definitieve en onherroepelijke beëindiging van de productiecapaciteit en van de belasting van de leefomgeving, en in het bijzonder van het milieu en de natuur.

Subsidieontvangers kunnen na de beëindiging van hun veehouderijactiviteiten op de locatie andere dan veehouderijactiviteiten gaan verrichten. Die mogelijkheid is van belang om betrokkenen voldoende perspectief te bieden. Tegelijkertijd moet worden geborgd dat die activiteiten door gebruikmaking van saldering niet alsnog leiden tot wezenlijke stikstofemissie en -depositie op overbelaste Natura 2000-natuur. In verband hiermee is voorzien in een maximale stikstofemissie als gevolg van die nieuwe activiteiten van maximaal 15% van de oorspronkelijke emissie.

6.4.3 Verzoek tot wijziging bestemmingsplan

Ten derde is het van belang dat een wijziging van het bestemmingsplan in gang wordt gezet, waarmee wordt vastgelegd dat de productielocatie niet langer bestemd is voor enige vorm van veehouderij. In de praktijk kan de procedure om te komen tot een bestemmingsplanwijziging enkele jaren in beslag nemen. Daarbij ligt de bevoegdheid om tot die wijziging te besluiten bij de gemeenteraad en er is geen zekerheid vooraf dat deze besluit tot de beoogde wijziging. Tegen deze achtergrond is het niet reëel om aan de subsidie de voorwaarde te verbinden dat de bestemmingswijziging voor de betreffende locatie wordt gerealiseerd in het kader van de sluiting van de productielocatie. Dat zou immers betekenen dat pas na jaren duidelijkheid zou ontstaan over het definitieve karakter van de subsidie en bovendien zou de subsidieontvanger, de veehouder, sterk afhankelijk zijn van het verloop van een procedure waarop hij zelf weinig invloed heeft. Daarom wordt alleen de voorwaarde gesteld dat de gemeente een verzoek van de veehouder om het bestemmingsplan te wijzigen in behandeling heeft genomen. Het gaat hierbij om een zodanige aanpassing van het bestemmingsplan dat op de productielocatie niet langer een veehouderij kan worden gehouden.

6.4.4 Contractuele verbintenis toekomstige veehouderijactiviteiten

Strikt genomen is het denkbaar dat de veehouder, zo lang als het bestemmingsplan nog niet is aangepast, opnieuw een omgevingsvergunning verkrijgt om op dezelfde locatie vee te gaan houden. Het bevoegd gezag heeft immers een eigenstandige bevoegdheid en dat een productielocatie eerder met subsidie is gesloten, vormt op zichzelf geen grond voor het afwijzen van een vergunningaanvraag. Indien de veehouder de productielocatie verkoopt aan een andere partij, kan deze partij voor die locatie een nieuwe veehouderijvergunning aanvragen. Hetzelfde geldt als de productielocatie via verpachting of verhuur aan een andere partij in gebruik wordt gegeven. Om te bewerkstelligen dat de subsidieverstrekking een blijvend effect heeft is daarom, zolang nog geen sprake is van een definitieve wijziging van het bestemmingsplan, nog een aanvullende voorziening nodig. Hiertoe wordt vereist dat de veehouder een contractuele verbintenis aangaat met de Staat der Nederlanden. Die verbintenis heeft betrekking op drie zaken:

1. Het zich onthouden van veehouderij-activiteiten op de te sluiten productielocatie;
2. Het bewerkstelligen dat na vervreemding of ingebruikgeving van de productielocatie de verkrijger respectievelijk gebruiker de verplichting heeft zich te onthouden van veehouderij-activiteiten op die locatie; en
3. Het zich onthouden van soortgelijke veehouderij-activiteiten op een andere productielocatie, behalve voor zover hij op die andere locatie of locaties ten tijde van de subsidieaanvraag al een melkvee-, pluimvee- of varkenshouderij had.

Dit laatste element strekt er toe te voorkomen dat de veehouder elders een bestaande productielocatie overneemt of een nieuwe productielocatie inricht. Deze voorwaarde vloeit voort uit de Richtsnoeren en steunt op de gedachte dat het niet passend is met het oog op een bepaalde beleidsdoelstelling staatssteun te verlenen voor het sluiten van productiecapaciteit, als de effecten daarvan weer teniet kunnen worden gedaan door het openen van productiecapaciteit elders.

De veehouder dient voor het aangaan van de contractuele verbintenis gebruik te maken van de modelovereenkomst die als bijlage 2 is opgenomen bij de regeling. Zoals hieruit blijkt, dient de overeenkomst te worden gesloten door degene(n) die de zeggenschap in de veehouderij uitoefent c.q. uitoefenen. In geval van een samenwerkingsverband (maatschap of vennootschap onder firma) zijn dit de maten respectievelijk de vennoten. In geval van een besloten vennootschap zijn dit de bestuurders en de aandeelhouders. Ook al hebben aandeelhouders een andere positie (zij vertegenwoordigen niet de BV), het is wel van belang dat ook zij partij bij de overeenkomst worden. Anders zouden personen die vaak grote zeggenschap hebben in de BV, niet zijn gebonden aan de verplichtingen van de overeenkomst. Daarmee zou ook feitelijk een BV worden bevoordeeld boven een eenmanszaak en een samenwerkingsverband.

6.5 Sloop productiecapaciteit

Leegstand van agrarische gebouwen is een probleem in de buitengebieden. Het aantal agrarisch ondernemers neemt al decennia gestaag af, waardoor op steeds meer locaties sprake is van stallen en overige agrarische bouwwerken die leeg staan en in verval raken of dreigen te raken. Het gevolg hiervan is verrommeling van het platteland, risico op ondermijning (criminele activiteiten) en een afnemende waardering van burgers voor het (agrarisch) buitengebied. Ook om te voorkomen dat de regeling resulteert in toenemende leegstand en de daarmee gepaard gaande problemen wordt vereist dat de subsidieontvanger de voor de melkvee-, pluimvee- en varkenshouderij gebruikte dierenverblijven, mestkelders en -silo's alsmede sleuf- en voersilo's laat slopen en van de productielocatie laat afvoeren.

6.5.1 Sloopverplichting

Op grond van de Wet natuurbescherming is een ontheffing nodig voor de sloop van stallen indien de uit te voeren werkzaamheden schadelijk effecten hebben op beschermde soorten die daar aanwezig zijn. Het is niet toegestaan om beschermde diersoorten te verstoren, te verwonden of om hun verblijfplaatsen te vernielen. In het geval van stallen is er vooral een kans op de aanwezigheid van broedvogels en vlermuizen in de te slopen gebouwen. In voorkomend geval worden door sloop van de gebouwen de nest- en verblijfplaatsen en/of de leefomgeving vernietigd en daarmee is sprake van een overtreding van de verbodsbepalingen uit de Wet natuurbescherming. Voor sloop is daarom in een dergelijk geval een ontheffing nodig en dienen mitigerende maatregelen te worden genomen. Met de mitigerende maatregelen worden de negatieve effecten op deze beschermde soorten voorkomen of verzacht.

Om te bepalen of er een kans is dat beschermde soorten in de te slopen bebouwing aanwezig zijn, moet er een zogenaamde quick scan worden uitgevoerd voordat gestart kan worden met sloop.

Indien uit de quick scan blijkt dat die kans er is, zal er nader soortonderzoek moeten worden gedaan om vast te stellen of de verwachte soort(en) er ook daadwerkelijk zit(ten) en waar in de bebouwing dit het geval is. Afhankelijk van het moment waarop de quick scan is uitgevoerd en afhankelijk van de bevindingen wordt bepaald of een soortenonderzoek volgtijdelijk kan plaatsvinden of dat gewacht moet worden tot het juiste seizoen. Voor vleermuizen is dit tussen mei en september, voor broedvogels tussen 10 maart en 15 juli. Als uit het soortenonderzoek blijkt dat er op de locatie beschermde soorten zijn, moet zoals gezegd een ontheffing aangevraagd worden van de verbodsbepalingen uit de Wet natuurbescherming. Een besluit op een ontheffingsaanvraag dient te worden genomen binnen 20 weken na de datum waarop de aanvraag is ingediend. De genoemde perioden waarbinnen het soortenonderzoek dient plaats te vinden en de termijn die staat voor het besluit op een ontheffingsaanvraag bepalen, in die gevallen waarbij uit de quick scan blijkt dat vervolgonderzoek noodzakelijk is, in belangrijke mate het moment waarop en het tempo waarmee sloop kan plaatsvinden.

Gezien de verplichting om in voorkomend geval een soortenonderzoek uit te voeren en de termijnen die hieraan gekoppeld zijn, is voor sloop en afvoer van de productiecapaciteit een voldoende termijn noodzakelijk. De termijn van maximaal 28 maanden na het sluiten van de overeenkomst geeft veehouders voldoende tijd om te voldoen aan de verplichtingen die gelden bij sloop van hun stallen. Het ligt overigens in de rede dat de veehouder gedurende de twaalf maanden-termijn die staat voor afvoer van de dieren en de mest al begint met de voorbereiding van de sloop, zoals het uitvoeren van een asbestinventarisatie, het laten uitvoeren van een flora- en fauna-onderzoek, het doen van een sloopmelding in de zin van artikel 1.26 van het Bouwbesluit 2012 en het contracteren van een sloopbedrijf.

6.5.2 Uitzondering sloopverplichting

De veehouder kan bij RVO een verzoek indienen voor ontheffing van de verplichting tot sloop van (een deel van) de productiecapaciteit (artikel 5, tweede lid). Ontheffing van de sloopvereiste wordt verleend wanneer de veehouder aannemelijk kan maken dat de te handhaven productiecapaciteit voor langere tijd gebruikt zal gaan worden voor een andere economische activiteit dan het houden van vee. Bij het verzoek dient de veehouder een bewijs te voegen waaruit blijkt dat het bevoegd gezag instemt met het handhaven van (een deel van) de productiecapaciteit en met het gewijzigd gebruik ervan. Dit bewijs dient uiterlijk binnen 12 maanden na het sluiten van de overeenkomst (zie paragraaf 6.1) ingediend te zijn bij RVO. Alle niet voor de nieuwe economische activiteit benodigde delen van de productiecapaciteit dienen gesloopt en verwijderd te worden. Als ontheffing op het sloopvereiste wordt verleend, dan wordt de te verstrekken bijdrage voor het waardeverlies van de productiecapaciteit hierop aangepast: de oppervlakte van de te handhaven productiecapaciteit wordt niet meegenomen in de berekening van de bijdrage voor het waardeverlies.

7. Subsidiebedrag

7.1 Inleiding

Eén van de bepalende factoren bij de keuze van veehouders om met gebruikmaking van deze regeling hun veehouderijbedrijf of -locatie te beëindigen is de hoogte van de subsidie. De subsidie moet zodanig zijn dat een ondernemer kan voldoen aan de verplichtingen die volgen uit de regeling en zijn veehouderijbedrijf of -locatie kan beëindigen, zonder restschuld of met een acceptabele restschuld. Het subsidiebedrag moet daarnaast passen binnen de kaders van de Richtsnoeren. Dit betekent dat de steun "moet dienen voor de vergoeding van het waardeverlies van de activa,

berekend op basis van de actuele verkoopwaarde van de activa” en dat er, kort gezegd, sprake moet zijn van een balans tussen de subsidie en de geleverde tegenprestatie¹⁶.

Veehouders kunnen op grond van de regeling een subsidie krijgen die bestaat uit twee afzonderlijke componenten:

1. Een bijdrage in verband met het geheel of gedeeltelijk laten vervallen van het productierecht;
2. Een bijdrage in verband met het verlies van de waarde van de voor de veehouderij met productierecht op de veehouderijlocatie gebruikte productiecapaciteit.

7.2 Bijdrage vervallen productierecht

Aangezien de actuele waarde van productierechten sterk kan fluctueren, wordt in de regeling voorzien dat de waarde van het productierecht wordt vastgesteld op basis van de waarde in de markt voorafgaand aan de openstelling van regeling. De minister stelt kort voor die openstelling de actuele verkoopwaarde van het productierecht vast, waarbij voor varkensrecht en pluimveerecht onderscheiden wordt naar het gebied waarop dit productierecht ingevolge artikel 26 van de Meststoffenwet betrekking heeft.

De te verlenen subsidie bedraagt 100% van de aldus vastgestelde verkoopwaarde van de vervallen varkens- en pluimvee-eenheden en kilogrammen fosfaat, met dien verstande dat maximaal subsidie verstrekt wordt voor het productierecht dat benodigd was voor het houden van melkvee, pluimvee of varkens op de betreffende locatie in het kalenderjaar 2021 (zie paragraaf 6.3).

7.3 Bijdrage waardeverlies productiecapaciteit

Aan de subsidieverstreking is de voorwaarde verbonden dat de veehouderij op de locatie waar de subsidie betrekking op heeft definitief en onherroepelijk wordt gesloten. De locatie mag niet langer worden gebruikt voor veehouderij en de voor het houden van melkvee, varkens en pluimvee gebruikte productiecapaciteit moet worden gesloopt. Dit betekent dat die bouwwerken hun waarde volledig verliezen.

De bijdrage voor het waardeverlies heeft alleen betrekking op de daadwerkelijk voor het houden van melkvee, varkens en pluimvee gebruikte productiecapaciteit, te weten de voor het houden van melkvee, pluimvee of varkens gebruikte dierenverblijven (stallen), mestkelders en silo's, sleuf- en voersilo's. Buiten beschouwing blijven dus bijvoorbeeld bouwwerken die gebruikt worden als opslag, als stalling voor (bijvoorbeeld) landbouwwerktuigen of die kunnen worden gebruikt als calamiteitenstal, maar die in de gangbare bedrijfsvoering niet gebruikt worden voor het houden van vee. Ook de productiecapaciteit die gebruikt is voor het houden van andere diersoorten dan melkvee, varkens en pluimvee blijft buiten beschouwing bij het vaststellen van de bijdrage voor het waardeverlies.

De bijdrage voor het waardeverlies betreft een deel van het waardeverlies van de productiecapaciteit, het subsidiepercentage (zie paragraaf 7.3.2).

7.3.1 Gecorrigeerde vervangingswaarde

De gecorrigeerde vervangingswaarde is een maat voor de herbouwwaarde (vervangingswaarde) van een object, gecorrigeerd met een factor wegens het waardeverlies door veroudering. Deze methodiek is eerder ook gehanteerd bij de Subsidieregeling sanering varkenshouderijen.

---

¹⁶ "De begunstigde van de steun moet een toereikende tegenprestatie leveren" (Richtsnoeren, randnummer 425).

Wageningen Economic Research, onderdeel van Wageningen University and Research (WUR), heeft advies uitgebracht over de gecorrigeerde vervangingswaarde¹⁷. Daarbij zijn dezelfde uitgangspunten gehanteerd als bij de Subsidieregeling sanering varkenshouderijen, te weten een afschrijvingstermijn voor de romp van een stal van 40 jaar, voor de afbouw van 20 jaar en voor de inrichting van 10 jaar, met gedurende de levensduur van de stal periodieke herinvesteringen ten behoeve van onder meer inrichting en afbouw. Aangenomen is dat de actuele waarde na afloop van de afschrijvingstermijn van 40 jaar nog 20% van de vervangingswaarde bedraagt. Er is gebruik gemaakt van de cijfers uit de Kwantitatieve Informatie Veehouderij 2020/2021 (KWIN), wat verklaart waarom de gecorrigeerde vervangingswaarde voor varkensstallen in deze regeling hoger uitvalt dan in de Subsidieregeling sanering varkenshouderijen, waar gebruik werd gemaakt van KWIN 2017/2018. Voor pluimvee is door Wageningen Economic Research onderscheid gemaakt in de vervangingswaarde voor verschillende diercategorieën, te weten vleeskuikens, leghennen, vleeskuikenouderdieren, opfok leghennen, opfok vleeskuikenouderdieren en vleeskalkoenen. Ten behoeve van de eenvoud en uitvoerbaarheid van de regeling zijn de diercategorieën vleeskuikens, vleeskuikenouderdieren en opfok vleeskuikenouderdieren samengevoegd tot de categorie 'vleeskuikens' en zijn de diercategorieën leghennen en opfok leghennen samengevoegd tot de categorie 'legghennen'. De vervangingswaarden van de verschillende diercategorieën verschillen onderling slechts in geringe mate, waarmee het effect van de samenvoeging tot de categorie vleeskuikens en de categorie leghennen relatief beperkt is.

Leeftijd romp in jaren	0	5	10	15	20	25	30	35	40
Relatieve waarde	100%	90%	80%	70%	60%	50%	40%	30%	20%
Varkens	€ 550	€ 493	€ 436	€ 379	€ 322	€ 265	€ 208	€ 151	€ 94
Pluimvee									
Vleeskuikens	€ 339	€ 305	€ 271	€ 237	€ 203	€ 169	€ 136	€ 102	€ 68
Leghennen	€ 536	€ 482	€ 429	€ 375	€ 321	€ 268	€ 214	€ 161	€ 107
Vleeskalkoenen	€ 320	€ 288	€ 256	€ 224	€ 192	€ 160	€ 128	€ 96	€ 64
Melkvee	€ 838	€ 754	€ 670	€ 586	€ 503	€ 419	€ 335	€ 251	€ 168

Tabel 2: Gecorrigeerde vervangingswaarde (in euro's per vierkante meter staloppervlakte)

Het is wenselijk om bij het bepalen van de actuele waarde van een stal uit te gaan van de actuele levensduur ervan. Daarom wordt op grond van de regeling de actuele waarde van de stal vastgesteld op basis van de oppervlakte en de levensduur van de romp, uitgedrukt in jaren en maanden. In bijlage 3 bij de regeling is de vervangingswaarde per maand weergegeven voor de gehele periode van 40 jaar. De levensduur betreft de periode tussen het eerste moment van ingebruikname van de betreffende stal, zijnde het tijdstip waarop voor de eerste maal landbouwhuisdieren in de stal werden gehouden, en het tijdstip waarop sprake is van de onomkeerbare sluiting van de veehouderijlocatie, als bedoeld in artikel 4 van de regeling. Dit is dus niet het moment waarop de subsidieaanvraag wordt ingediend of de subsidiebeschikking wordt afgegeven, maar het moment waarop voldaan is aan alle vereisten die zien op de onomkeerbare sluiting, zoals het afvoeren van de dieren en de mest en het doorhalen of wijzigingen van de vergunningen. Hoe sneller een veehouder aan deze vereisten voldoet, hoe eerder de levensduur wordt vastgesteld en hoe hoger de vervangingswaarde. In het geval de levensduur van een stal meer dan 40 jaar bedraagt, wordt een levensduur van exact 40 jaar aangehouden bij de bepaling

¹⁷ Van Asseldonk et al, Forfaitaire vervangingswaarde van veehouderijstallen in 2021, Wageningen Economic Research, rapport 2021-019.

van de gecorrigeerde vervangingswaarde. De oppervlakte van de romp wordt bepaald aan de hand van de buitenmaat van de stal. De oppervlakte van een (overdekte) uitloop wordt hierin niet meegenomen. Ook de oppervlakte van aanbouwen, zoals luchtwassers en schakelkasten, en de oppervlakte van (voer)silo's die aan de romp zijn gebouwd of hiermee verbonden zijn, worden niet meegenomen bij het bepalen van de oppervlakte van de romp. De oppervlakte wordt door RVO gecontroleerd aan de hand van de door de veehouder bij zijn aanvraag aan te leveren actuele kaart van de veehouderijlocatie, met aanduiding van de voor de veehouderij met productierecht gebruikte productiecapaciteit, alsmede aan de hand van luchtfoto's.

7.3.2 Subsidiepercentage

Zoals beschreven in paragraaf 7.1 bestaat de bijdrage die een veehouder op grond van de regeling ontvangt uit een marktconforme vergoeding voor de door te halen productierechten en uit een percentage van het waardeverlies van zijn productiecapaciteit (de gecorrigeerde vervangingswaarde). Voor het vaststellen van de hoogte van dit (subsidie)percentage is advies gevraagd aan Wageningen UR¹⁸. Wageningen UR heeft per sector zowel een kwantitatieve als een kwalitatieve analyse uitgevoerd, waarbij bij een oplopende reeks van subsidiepercentages is beoordeeld wat gemiddeld genomen de financiële positie van een veehouder zal zijn na deelname aan de Lbv en welke overwegingen nog meer een rol kunnen spelen bij het besluit om deel te nemen aan de regeling, waaronder het marktperspectief in de verschillende (deel)sectoren.

De marktvooruitzichten in de varkenshouderij zijn naar verwachting voor de komende jaren ongunstig, gezien de afnemende vraag naar varkensvlees, onder andere vanuit China. In de melkveehouderij zijn de inkomens al jaren gemiddeld genomen (stabiel) laag. Volgens WUR is er naar verwachting een aanzienlijke groep (van vooral relatief kleine) melkveehouders die overweegt te stoppen, maar deze stap om uiteenlopende redenen nog niet heeft genomen. De vooruitzichten in de pluimveehouderij zijn ten algemene gunstig, de inkomens de afgelopen jaren (relatief) hoog. Vleeskuikenhouders zullen omschakelen naar langzaam groeiende scharrelvleeskuikens met een lagere bezetting (aantal dieren per m² stal). Er zal daardoor in de komende jaren een grote vraag naar stalruimte ontstaan. Er is om die reden vraag van pluimveeouders, die willen blijven produceren en die zich willen aanpassen aan nieuwe marktomstandigheden, naar productiecapaciteit van pluimveeouders die (overwegen te) stoppen.

Bij de uiteindelijke keuze van het subsidiepercentage speelt een aantal afwegingen een rol. Het subsidiebedrag moet:

- conform de Richtsnoeren gebaseerd zijn op de actuele (marktconforme) waarde van de activa;
- een voldoende stimulans vormen voor individuele veehouders om een subsidieaanvraag in te dienen. De minister voor Natuur en Stikstof heeft, in het licht van de omvang en urgentie van de opgave, aangegeven dat ze de drempels om deel te nemen wil verlagen door stoppersregeling aantrekkelijk te maken voor ondernemers (Kamerstukken II 2021/22, 33 576, nr. 265);
- in verhouding staan tot de door de veehouder te leveren tegenprestatie, te weten het definitief en onherroepelijk beëindigen van de veehouderijlocatie;
- in verhouding staan tot het doel van de regeling, te weten de reductie van stikstofdepositie op overbelaste Natura 2000-gebieden.

---

¹⁸ Financiële gevolgen voor veehouderijbedrijven van deelname aan de Lbv; Ex ante analyse Landelijke beëindigingsregeling veehouderijlocaties, Robert Hoste, Co Daatselaar, Alfons Beldman, Peter van Horne, Ron Bergevoet, Linda Puister en Mariël Benus, publicatie 2021-119, 30 september 2021, Wageningen Economic Research.

Op basis van de uitkomst van de analyse van Wageningen UR en genoemde afwegingen is besloten het subsidiepercentage voor het waardeverlies van de productiecapaciteit vast te stellen op 100%.

7.4 Bevoorschottingsregime

Zoals beschreven in paragraaf 6 van deze toelichting heeft de melkvee-, varkens- of pluimveehouder die een locatie wil beëindigen en wiens subsidieaanvraag is toegewezen, te voldoen aan een aantal voorwaarden. In verband hiermee is gekozen voor een bevoorschottingsregime waarbij de betrokken veehouder:

- een voorschot van 20% van het subsidiebedrag ontvangt na ontvangst door RVO van de ondertekende overeenkomst (zie paragraaf 6.1); en
- een voorschot van 60% van het subsidiebedrag ontvangt zodra uiterlijk binnen twaalf maanden na ontvangst van de ondertekende overeenkomst aantoonbaar aan alle vereisten ter borging van de sluiting van de productiecapaciteit is voldaan (zie paragraaf 6.4).

Met de sloop van de productiecapaciteit (dierenverblijven, mestkelders en -silo's, sleuf- en voersilo's) kan pas aangevangen worden nadat de afvoer van al het melkvee en pluimvee en van alle varkens en de verwijdering van de mest zijn bevestigd door een controle op de locatie. Nadat aan de sloopverplichting is voldaan, uiterlijk achtentwintig maanden na het sluiten van de overeenkomst, wordt de subsidie op aanvraag van de melkvee-, varkens- of pluimveehouder door RVO vastgesteld, waarna het resterende subsidiebedrag wordt uitgekeerd.

8. Verkoop landbouwpercelen: recht van eerste onderhandeling overheid

Met het oog op het verbeteren van de kwaliteit van de natuurgebieden en, meer specifiek, het behoud en herstel van stikstofgevoelig Natura 2000-gebied, wordt voorzien dat de overheid een recht van eerste onderhandeling heeft voor de aankoop van relevante landbouwpercelen van veehouders die aan de regeling deelnemen. Zoals hieronder nader wordt toegelicht, is het aan de veehouder om te bepalen of hij dergelijke grond wil verkopen en of hij dan een aanbod van de overheid daarvoor aanvaardt.

De veehouderijlocaties waarop deze regeling betrekking heeft (en die voldoen aan de drempelwaarde) liggen over het algemeen op relatief beperkte afstand van overbelast Natura 2000-gebied en de veehouders die het aangaat zullen om die reden vaak ook landbouwgrond in gebruik hebben die in de nabijheid van dat gebied is gelegen. In het kader van het recht van eerste onderhandeling is het relevante gebied niet beperkt tot overbelast Natura 2000-gebied, maar wordt mede rekening gehouden met het belang van behoud en herstel van stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden waarvan de stikstofdepositie nog niet boven de kritische depositiewaarde ligt. Een reden hiervoor is dat soms door het nemen van maatregelen de overbelasting wordt beëindigd zonder dat er een garantie is dat overbelasting niet opnieuw kan optreden. Een Natura 2000-gebied wordt aangemerkt als stikstofgevoelig indien er in een deel van het gebied stikstofgevoelige soorten of een stikstofgevoelige habitat zijn. Vooral voor percelen die grenzen aan het natuurgebied of die zijn gelegen binnen een afstand van 500 meter vanaf de grens van het gebied, geldt dat deze een belangrijke bufferfunctie kunnen vervullen in de vorm van een overgangszone van natuur naar landbouwgrond die bijdraagt aan en noodzakelijk is voor het behoud en herstel van de stikstofgevoelige natuur. Deze percelen kunnen van belang zijn in het kader van de gebiedsgerichte aanpak. Daarbij zetten provincies met een integrale benadering in op een zodanige inrichting en gebruik van (delen van) een gebied dat (onder meer) de kwaliteit van natuurgebieden wordt bevorderd. De aankoop van landbouwgrond van een veehouder die deelneemt aan deze regeling, kan daaraan een bijdrage leveren. Die aankoop (althans het onderhandelen daarover) zal in de regel door de provincie plaatsvinden, maar onder omstandigheden kan ook de gemeente of

het waterschap waarbinnen het betreffende perceel is gelegen, of de rijksoverheid, het voortouw hebben, al naar gelang de betrokkenheid bij het gebied in kwestie.

Zoals gezegd strekt de aankoop er toe om behoud en herstel van stikstofgevoelige natuur te bevorderen. De functie die de grond vervolgens krijgt, moet daarmee in overeenstemming zijn. Het is aan de overheid die de grond heeft verworven om dat concreet in te vullen, bijvoorbeeld door bij verpachting voorwaarden aan het gebruik te stellen.

Zoals deelname aan de regeling naar zijn aard vrijwillig is, is ook de verkoop van de in het voorgaande bedoelde landbouwpercelen vrijwillig. Wel gelden voor de veehouder die deelneemt aan de regeling, procedurele verplichtingen als hij een landbouwperceel dat binnen een nader bepaalde zone rond een stikstofgevoelig Natura 2000-gebied ligt, wil verkopen. Ten eerste moet hij over dat voornemen de RVO informeren, welke informatie wordt doorgeleid naar het Rijksvastgoedbedrijf (hierna: RVB). Het RVB informeert dan de provincie, de gemeente en het waterschap waar het te verkopen perceel is gelegen, dat men met de veehouder hierover in aankooponderhandeling kan gaan. Indien geen van deze overheden tot aankooponderhandelingen wil overgaan kan ook het Rijk aankooponderhandelingen voeren. Indien is bepaald welke overheid het perceel in beginsel wil aankopen, stuurt het relevante bestuursorgaan (bij de provincie is dat gedeputeerde staten) de veehouder een uitnodiging om over de verkoop te onderhandelen, teneinde een bod voor aankoop uit te brengen. Dat bod zal enerzijds bestaan uit de aankoopprijs, waarvoor de overheid zal uitgaan van een onafhankelijke taxatie, en anderzijds uit bijkomende voorwaarden, bijvoorbeeld over het moment en de condities van levering. Het is aan partijen om te bepalen hoe en hoe snel de onderhandelingen verlopen. Het kan zijn dat de veehouder er belang bij heeft dat de verkoop snel plaats vindt, bijvoorbeeld omdat dit van belang is voor zijn definitieve keuze om de locatie te sluiten. Het omgekeerde is ook denkbaar, namelijk dat de veehouder pas op termijn tot verkoop wil overgaan. De onderhandelingen hoeven niet tot een overeenkomst te leiden. Het kan zijn dat de veehouder het bod van de overheid afwijst. Ook is denkbaar dat de onderhandelingen niet of niet tijdig leiden tot een bod van de overheid. Dan is de veehouder vrij om het perceel aan een derde te verkopen.

9. Flankerend beleid, betrokkenheid van provincies en gemeenten

Terwijl de uitvoering van deze regeling in handen ligt van RVO, die namens de Minister van LNV de subsidieaanvragen behandelt, hebben gemeenten en provincies ook een belangrijke betrokkenheid bij het sluiten van veehouderijlocaties. Eén van de voorwaarden die de regeling bevat is het intrekken (of aanpassen) van de omgevingsvergunning. Dit vergt besluitvorming door het bevoegd gezag, in deze meestal de gemeente. Het intrekken van een vergunning op grond van de Wet natuurbescherming vergt betrokkenheid van gedeputeerde staten. Het in gang zetten van een wijziging van het bestemmingsplan of, na invoering van de Omgevingswet, omgevingsplan voor de te sluiten productielocatie is een zaak van de gemeente. Dit alles vergt betrokkenheid van gemeenten en provincies bij de uitvoering van de regeling.

Gemeenten en provincies zijn nauw betrokken geweest bij de totstandkoming van de regeling. Voor veehouders is de hoogte van de subsidie een belangrijke factor in de besluitvorming over het beëindigen van hun veehouderijbedrijf of een locatie van hun veehouderijbedrijf, maar dit is zeker niet altijd de enige en doorslaggevende factor. Een belangrijke factor is de herbestemming van de productielocatie, met name daar waar het gaat om de status van de woning (bedrijfswoning, burgerwoning, plattelandswoning) en de mogelijkheden om na beëindiging van de veehouderij nog andere economische activiteiten te ontplooiën. Dit is niet alleen bepalend voor economische activiteiten die de ondernemer zelf nog kan realiseren op de betreffende productielocatie, maar ook

voor de eventuele verkoopwaarde van de locatie. Op dit vlak zijn ook lessen getrokken uit de uitvoeringspraktijk van de Srv.

Tijdens de uitvoering van de Srv is aan veel varkenshouders, op individuele basis, uitstel verleend van de termijn van acht weken waarbinnen de getekende overeenkomst geretourneerd moest worden. Dit gaf ondernemers en gemeenten de benodigde tijd om overleg te voeren en tot overeenstemming te komen. Om die reden is de termijn, waarbinnen veehouders die een positieve beschikking hebben ontvangen de getekende overeenkomst moeten indienen, in deze regeling bepaald op zes maanden. Net als bij de uitvoering van de Srv het geval was blijft er een kans dat een deel van de veehouders ondanks een positieve subsidieverleningsbeschikking afziet van de beëindiging. In het algemeen geldt dat de begunstigde van een subsidie niet verplicht is om gebruik te maken van een verstrekte subsidie en hij kan hier, tot het moment van definitieve subsidievaststelling heeft plaatsgevonden, te allen tijde van afzien, al leidt dat wel tot de terugvordering van eventueel reeds verstrekte voorschotten. Het verlengen van de termijn van acht weken naar zes maanden doet echter recht aan de praktijk zoals deze zich tijdens de uitvoering van de Srv heeft voorgedaan en vermindert de noodzaak tot het indienen van individuele uitstelverzoeken.

Veehouders die het voornemen hebben om een subsidieaanvraag in te dienen kunnen niet verplicht worden overleg te voeren met hun gemeente over herbesteding van hun productielocatie. De ervaring met de Srv leert dat voor de meeste ondernemers de noodzaak om concrete stappen te ondernemen pas ontstaat zodra de subsidieaanvraag heeft geresulteerd in een positief besluit. Ondernemers hebben behoefte aan de bevestiging die met een positieve subsidiebeschikking wordt gegeven dat beëindiging van hun veehouderij of een locatie van hun veehouderij een realistische en realiseerbare stap is. Pas dan ontstaat veelal de urgentie om de voor beëindiging noodzakelijke stappen te overdenken en daadwerkelijk te doorlopen. Ondernemers wordt wel geadviseerd om al in een vroegtijdig stadium na te denken over hun toekomst en het gesprek aan te gaan met hun gemeente, maar er is in deze regeling rekening gehouden met de tijd die nodig is voor overleg tussen ondernemer en gemeente om tot concrete afspraken te komen.

Ook wordt er een handreiking beschikbaar gesteld voor gemeenten over de toepassing van de regeling en de rol van de gemeente daarbij. En zover het de subsidieverleningsprocedure betreft, is voorzien dat RVO het bevoegd gezag informeert over het ontvangen van subsidieaanvragen en over de toe- of afwijzing van die aanvragen. Op die manier is de betreffende gemeente of provincie op de hoogte dat een veehouder voornemens is om een locatie te sluiten.

Daarnaast bieden diverse gemeenten en provincies flankerend beleid dat extra begeleiding en ondersteuning kan bieden aan de veehouder in bovenbedoeld traject. Denk hierbij aan omscholingsmogelijkheden en ondersteuning bij herbesteding van de locatie. Dit kan in elke provincie en elke regio anders zijn ingericht.

10. Europeesrechtelijke aspecten

Deze regeling is opgesteld met in achtneming van de Richtsnoeren van de Europese Unie voor staatssteun in de landbouw- en de bosbouwsector en in plattelandsgebieden 2014-2020 (2014/C 204/01) waarvan de geldigheid is verlengd tot 1 januari 2022¹⁹. Voor de periode na die datum zullen richtsnoeren worden vastgesteld die naar verwachting ten minste dezelfde mogelijkheden

---

¹⁹ Mededeling van de Commissie tot wijziging van de richtsnoeren van de Europese Unie voor staatssteun in de landbouw- en de bosbouwsector en in plattelandsgebieden 2014-2020 wat betreft de toepassingsperiode ervan en tot tijdelijke aanpassing van de richtsnoeren om rekening te houden met de impact van de COVID-19-pandemie (Voor de EER relevante tekst) (2020/C 424/05)

geven voor het verlenen van staatssteun voor het sluiten van productiecapaciteit. Deze Richtsnoeren bevatten een paragraaf die specifiek betrekking heeft op steun voor de sluiting van productiecapaciteit om dier-, plant- of volksgezondheidsredenen, sanitaire, ethische of milieuredenen (paragraaf 1.2.2.1, randnummers 423 tot en met 436). Dergelijke steun dient ook te voldoen aan de gemeenschappelijke beoordelingsbeginselen van de Richtsnoeren (deel I, hoofdstuk 3). In verband hiermee wordt in deze paragraaf beschreven hoe deze regeling past binnen de Richtsnoeren.

Een concept van deze regeling is genotificeerd bij de Europese Commissie. Op P.M. is de Commissie tot het oordeel gekomen dat de met de regeling te verstrekken steun verenigbaar is met de interne markt en dat er vanuit de optiek van staatsteun geen bezwaar bestaat tegen definitieve vaststelling van de subsidieregeling (Besluit van de Commissie P.M. inzake Staatsteunzaak P.M.). Zoals vermeld in de paragrafen 2 en 3 is deze regeling er op gericht een structurele en blijvende reductie van stikstofdepositie op met stikstof overbelaste Natura 2000-gebieden in Nederland te realiseren. Elke subsidieverstrekking aan een veehouder leidt tot het beëindigen van zijn veehouderijactiviteiten op de productielocatie, gepaard gaand met sloop van de voor het houden van melkvee, varkens en pluimvee gebruikte dierenverblijven, mestkelders en -silo's en sleuf- en voersilo's en het doorhalen van het productierecht. Dat laatste betekent dat met de maatregel ook een blijvende krimp van de veestapel in Nederland wordt bewerkstelligd, wat impliceert dat ook op landelijk niveau een blijvende afname van stikstofemissie wordt gerealiseerd. Zodoende is de steunverlening effectief in het bereiken van de doelstelling en in het maximaliseren van het positieve effect op landelijk niveau voor de lange termijn.

Alle melkvee-, varkens- en pluimveehouders met een productielocatie in Nederland kunnen een beroep doen op deze regeling, voor zover het een productielocatie betreft die een minimale stikstofdepositie (drempelwaarde) op overbelaste Natura 2000-gebieden veroorzaakt. Er gelden randvoorwaarden om te voorkomen dat subsidie wordt verstrekt voor het sluiten van productiecapaciteit die in feite niet duurzaam in gebruik was of in gevallen dat wettelijke normen zijn overtreden. Indien de veehouder niet daadwerkelijk heeft geproduceerd of indien de aanvraag een productielocatie betreft die niet onafgebroken gedurende de voorafgaande jaren op bedrijfseconomisch gangbare wijze is gebruikt, wordt de subsidieaanvraag afgewezen. De in de richtsnoeren genoemde termijn van vijf jaar is gerelateerd aan het tijdstip van sluiting van de locatie. Na de indiening van de aanvraag duurt het nog ten minste twee jaar voordat bij toewijzing van de aanvraag die sluiting feitelijk plaats vindt. Met het oog op de rechtszekerheid wordt daarom in de regeling als criterium gehanteerd dat de productiecapaciteit ten tijde van de indiening van de aanvraag ten minste drie jaar in gebruik is geweest (artikel 6, eerste lid; toelichting paragraaf 5.1). Indien de subsidieaanvrager de wettelijke normen voor het houden van landbouwhuisdieren heeft overtreden, kan de aanvraag worden afgewezen. Afwijzing vindt plaats als de overtreding een ernstig strafbaar feit betreft. Als zodanig wordt in elk geval een overtreding van de norm voor het productierecht van artikel 19, eerste lid (varkensrecht), artikel 20, eerste lid (pluimveerecht), of artikel 21b, eerste lid (fosfaatrecht) Meststoffenwet aangemerkt. De hier bedoelde afwijzingsgronden zijn opgenomen in artikel 4, tweede lid, en artikel 6, tweede lid (zie de toelichting in paragraaf 5.3 en in het artikelsgewijze deel van de toelichting, bij artikel 6).

De subsidie wordt alleen verstrekt als de veehouder voldoet aan de vereisten die borgen dat er sprake is van een definitieve en onomkeerbare sluiting van de productiecapaciteit. Deze vereisten (vermeld in artikel 5 en toegelicht in paragraaf 6) betreffen ten eerste het sluiten van de productiecapaciteit in enge zin: er mag op de betreffende locatie niet langer vee worden gehouden, de meststoffen dienen van de veehouderijlocatie verwijderd te zijn en de voor het houden van melkvee, varkens en pluimvee gebruikte dierenverblijven, mestkelders en -silo's en voer- en

sleufsilo's moeten worden gesloopt. Bovendien wordt vereist dat de sluiting gepaard gaat met het doorhalen van minimaal 80% van het op de betreffende locatie gebruikte productierecht voor varkens en pluimvee (uitgedrukt in varkens- respectievelijk pluimvee-eenheden) en minimaal 95% van het op de betreffende locatie gebruikte productierecht voor melkvee (uitgedrukt in kilogrammen fosfaat). Daarmee verdwijnt dit productierecht van de markt en wordt voorkomen dat met het betreffende productierecht elders een productielocatie in gebruik wordt genomen of de productie op bestaande productielocaties wordt uitgebreid, met de kans van hernieuwde of toenemende stikstofdepositie.

Ten tweede betreffen de vereisten de in de Richtsnoeren bedoelde wettelijk verbindende toezegging van de begunstigde dat de sluiting van de betreffende productielocatie definitief en onomkeerbaar is en dat hij niet op een andere locatie dezelfde activiteit opnieuw zal beginnen. De wettelijk verbindende toezegging moet ook een toekomstige koper van de betreffende veehouderijlocatie binden aan de onomkeerbaarheid van de sluiting. De wettelijk verbindende toezegging wordt bewerkstelligd met de voorwaarde van ondertekening door de begunstigde van een overeenkomst, waarvoor het model als bijlage 2 bij de regeling is gevoegd en die de voornoemde elementen bevat. Daarbij wordt onder *dezelfde activiteit* verstaan het houden van dezelfde diersoort als de diersoort die wordt gehouden op de productielocatie, voor het sluiten waarvan aan de veehouder een subsidie wordt verstrekt. Gelet op het geldende regime van het omgevingsrecht worden bovendien nog bijkomende voorwaarden gesteld om de sluiting van de productiecapaciteit te verankeren. Relevante vergunningen voor het houden van vee moeten worden ingetrokken of aangepast. Het betreft de omgevingsvergunning milieu, omgevingsvergunning beperkte milieutoets of melding op grond van het Activiteitenbesluit milieubeheer en, in voorkomend geval, de vergunning Wet natuurbescherming. Verder dient hij aanpassing van het bestemmingsplan voor de betreffende locatie in gang te zetten door indiening van een verzoek daartoe bij het bevoegd gezag.

De regeling heeft betrekking op productielocaties, gelet op de aard van de problematiek. Als de onderneming van een veehouder verscheidene productielocaties omvat, kan hij voor elk van de locaties een – afzonderlijke – subsidieaanvraag indienen. Voor elke locatie dient in dat geval afzonderlijk vastgesteld te worden of aan de voorwaarden van de regeling wordt voldaan. In de praktijk kan zich dus de situatie voordoen dat van een veehouder de ene productielocatie wel en de andere productielocatie niet voldoet aan de voorwaarden. De regeling staat dus ook niet in de weg aan een gedeeltelijke sluiting van een veehouderij, waarbij slechts één van de productielocaties wordt gesloten. Het staat de betreffende veehouder vrij om zijn andere productielocatie(s) in bedrijf te houden. Er gelden voor de bedrijfsvoering op die locatie(s) geen restricties vanwege de begunstiging op grond van deze regeling. De betreffende veehouder kan bijvoorbeeld desgewenst op een dergelijke locatie de capaciteit uitbreiden, uiteraard met inachtneming van de geldende regels. Het voorgaande geldt alleen voor productielocaties die op het moment van de subsidieaanvraag onderdeel uitmaken van de onderneming. Onverlet blijft dus de voorwaarde dat de veehouder niet nadien een nieuwe productielocatie in gebruik kan gaan nemen voor het houden van dezelfde diersoort als op de gesloten locatie, zoals wettelijk bindend bij overeenkomst toegezegd. Onder het in gebruik nemen van een nieuwe productielocatie wordt zowel verstaan het starten van een veehouderij als het overnemen van een bestaande veehouderij van een andere veehouder. Dat in deze regeling gedeeltelijke sluiting van de capaciteit van een veehouderij wordt toegestaan, kan worden beargumenteerd vanuit de doelstelling van de regeling, rekening houdend met de voorwaarde dat het productierecht voor de te saneren productielocatie voor minimaal 80% (varkensrecht, pluimveerecht) dan wel 95% (fosfaatrecht) moet worden doorgehaald. Op deze wijze wordt maximaal ingezet op het wegnemen van de ammoniakemissie en daarmee de stikstofdepositie die wordt veroorzaakt door veehouderijlocaties.

De op grond van deze regeling te verstrekken subsidie betreft het waardeverlies van de activa van zowel het productierecht als de voor het houden van melkvee, varkens en pluimvee gebruikte productiecapaciteit. Het waardeverlies van het productierecht wordt vastgesteld op basis van de in de markt geldende verkoopwaarde voor varkens- en pluimvee-eenheden, gedifferentieerd naar de concentratiegebieden Zuid en Oost en het niet-concentratiegebied, en de geldende verkoopwaarde voor kilogrammen fosfaat. Voor het bepalen van het waardeverlies van de voor het houden van melkvee, varkens en pluimvee gebruikte productiecapaciteit wordt uitgegaan van de gecorrigeerde vervangingswaarde van de dierenverblijven op de betreffende locatie. Een en ander is geregeld in de artikelen 7, 8 en 9 van de regeling, en toegelicht in paragraaf 7.

De bijdrage voor het in te leveren en door te halen productierecht bedraagt 100% van het waardeverlies dat de veehouder heeft als gevolg van de voorwaarde om zijn productierecht voor de te sluiten productielocatie door te laten doorhalen. Voor de bepaling van het waardeverlies van de voor het houden van melkvee, varkens en pluimvee gebruikte productiecapaciteit wordt uitgegaan van de gecorrigeerde vervangingswaarde van de dierenverblijven, forfaitair bepaald overeenkomstig de in paragraaf 7.3.2 beschreven methode. Met de gebruikte methode wordt op objectieve wijze de actuele waarde van de voor het houden van melkvee, varkens en pluimvee gebruikte productiecapaciteit bepaald, met inbegrip van de afbouw en inrichting van de dierenverblijven, rekening houdend met aanvullende voorzieningen zoals voer- en mestopslagen, en op een wijze die de betreffende varkenshouder voorafgaande aan de subsidieaanvraag duidelijkheid geeft en de uitvoerbaarheid van de regeling vergroot. De hiervoor te verlenen subsidie bedraagt 100% van de gecorrigeerde vervangingswaarde van melkvee-, varkens- en pluimveestallen. In het totale subsidiebedrag vormt de bijdrage voor waardeverlies van de dierenverblijven (stallen) het grootste aandeel. Zoals toegelicht in paragraaf 8 is met een steunintensiteit van 100% naar verwachting het totale subsidiebedrag zodanig dat het enerzijds voor veehouders voldoende aantrekkelijk is, maar anderzijds niet hoger dan noodzakelijk voor een voldoende aantal subsidieaanvragen en maximaal doelbereik, gelet op het belang om zoveel mogelijk de stikstofdepositie op overbelaste Natura 2000-gebieden te reduceren. Met het gekozen subsidiepercentage wordt geborgd dat de subsidie in verhouding staat tot de door de veehouder te leveren tegenprestatie, namelijk de definitieve en onherroepelijke sluiting van zijn productiecapaciteit op de betreffende locatie.

In relatie tot de gemeenschappelijke beoordelingsbeginselen van de Richtsnoeren kan aanvullend nog het volgende worden opgemerkt:

- Bij de beoogde steunverlening is sprake van nut, noodzaak en evenredigheid, gelet op de bestaande problematiek en de vormgeving van deze regeling. De regeling richt zich specifiek op veehouderijlocaties die stikstofdepositie veroorzaken op met stikstof overbelaste Natura 2000-gebieden en gaat niet verder dan strikt noodzakelijk is.
- Er is geen direct verband tussen deze regeling en de plattelandsontwikkelingsmaatregelen die door Nederlandse provincies worden genomen. Voor zover die maatregelen betrekking hebben op de veehouderij, zijn ze gericht op het bevorderen van een omslag naar een duurzamer bedrijfsvoering.
- Bij de inrichting van deze regeling is nadrukkelijk aandacht besteed aan de notie van stimulerend effect, onder meer bij de bepaling van de hoogte van het subsidiepercentage. Er wordt geen subsidie verstrekt als de productiecapaciteit niet (meer) in gebruik is (artikel 6, eerste lid).
- Voorshands wordt niet verwacht dat de veehouder die op grond van deze regeling steun ontvangt voor het saneren van een productielocatie, daarvoor ook anderszins staatssteun ontvangt. In een voorkomend geval bieden artikelen 6 en 22 van het Kaderbesluit nationale

EZ-subsidies een afdoende grondslag om zo nodig ontoelaatbare cumulatie van steun te voorkomen, overeenkomstig het bepaalde in de randnummers 99 en verder van de Richtsnoeren.

Tenslotte is voorzien dat voor deze regeling wordt voldaan aan de bepalingen van de Richtsnoeren over transparantie (randnummers 128 en verder). Daargelaten de (gebruikelijke) openbaarmaking van deze regeling betreft het de openbaarmaking van de relevante gegevens omtrent degenen die met deze regeling begunstigd worden.

11. Fiscale aspecten

11.1 Omzetbelasting

De regeling leidt niet tot heffing van btw over de subsidiecomponenten. De subsidie is gekoppeld aan de stikstofdepositie op met stikstof overbelaste Natura 2000-gebieden en heeft als doel om in deze gebieden de stikstofdepositie te verminderen. Uit de regeling is geen verbruik bij wie dan ook, anders dan de samenleving in algemene zin, vast te stellen van het tegen subsidie beëindigen van de bestaande productie van melkvee, varkens en pluimvee en het definitief en onherroepelijk uit de markt halen van de bestaande productiecapaciteit om daarmee de stikstofdepositie op overbelaste Natura 2000-gebieden te verminderen.

11.2 Inkomsten- en vennootschapsbelasting

De subsidie die een melkvee-, varkens- of pluimveehouder ontvangt behoort tot de winst (inkomstenbelasting of vennootschapsbelasting). De Lbv zal worden aangemerkt als overheidsingrijpen als bedoeld in artikel 3.54, twaalfde lid, onderdeel c, van de Wet inkomstenbelasting 2001 (Wet IB 2001). Artikel 12a van het Uitvoeringsbesluit inkomstenbelasting 2001 (UBIB 2001) zal hiertoe worden aangepast per 1 januari 2023. Het aanmerken van de Lbv als overheidsingrijpen betekent onder andere dat voor de toepassing van de herinvesteringsreserve soepelere voorwaarden gaan gelden en dat de bepaalde (bij de staking) ter zake van de vervreemding van bedrijfsmiddelen behaalde winsten (gedeeltelijk) kunnen worden doorgeschoven naar een andere onderneming van de ondernemer.

Artikel 3.54 van de Wet IB 2001 is van algemene aard en is van toepassing op alle ondernemingen en takken van bedrijvigheid die aan de betreffende voorwaarden voldoen. Bijgevolg is het voordeel dat verleend wordt door het gebruik van de herinvesteringsreserve niet selectief. Gebruik van die reserve staat immers ter beschikking van alle ondernemingen en takken van bedrijvigheid die aan de betreffende voorwaarden voldoen en zich in een vergelijkbare situatie bevinden. Met de opname van deze subsidieregeling in artikel 12a van het UBIB 2001 wordt enkel gevolg gegeven aan het algemene beginsel ten grondslag liggend aan de inkomstenbelasting dat de reserve in deze situaties kan worden gebruikt. De EC heeft in haar besluit SA. 41842 (2015/N) in een soortgelijke situatie besloten het gebruik van de fiscale herinvesteringsreserve niet te beschouwen als staatssteun in de zin van artikel 107, eerste lid, VWEU, omdat de betreffende steun in de vorm van de belastingmaatregel niet selectief is.

12. Persoonsgegevens

Bij de uitvoering van deze regeling worden persoonsgegevens verwerkt in de zin van de Algemene verordening gegevensbescherming (hierna: AVG). Dit is het gevolg van het feit dat veehouders hun bedrijf veelal voeren in de vorm van een eenmansbedrijf, een maatschap of een vennootschap onder firma. Gegevens over een dergelijk bedrijf zijn gemakkelijk te herleiden tot de natuurlijke persoon die het bedrijf voert. Bij de behandeling van subsidieaanvragen van veehouders worden

bijgevolg persoonsgegevens verwerkt. Gelet daarop zijn de effecten van deze gegevensverwerking voor betrokkenen in kaart gebracht.

De verwerking van persoonsgegevens betreft ten eerste het opslaan en het verwerken door RVO van gegevens die door de subsidieaanvrager worden verstrekt, in het kader van de uitvoering van de regeling door RVO. Zoals bepaald in de regeling informeert RVO het bevoegd gezag (in de regel het College van B&W en gedeputeerde staten) over de ontvangst van een subsidieaanvraag en over de toe- of afwijzing hiervan. Het bevoegd gezag heeft die informatie nodig vanwege zijn betrokkenheid bij de uitvoering van de regeling. Die rol betreft niet alleen de op grond van de regeling vereiste intrekking dan wel wijziging van de omgevingsvergunning en de natuurvergunning en het in procedure brengen van wijziging van het bestemmingsplan. Het bevoegd gezag, in het bijzonder de gemeente, heeft ook een bredere betrokkenheid, in het kader van het flankerend beleid, gericht op het informeren over en faciliteren bij een eventuele bedrijfsbeëindiging op de betreffende locatie. Dit betreft onder meer de wijziging van de bestemming van de locatie, het verkennen van de mogelijkheden van andere economische activiteiten op de betreffende locatie, alsmede de status van de woning op de locatie. Dit is wezenlijk om te bewerkstelligen dat ook daadwerkelijk gebruik wordt gemaakt van de regeling. Om zeker te stellen dat er een afdoende grondslag is voor de verstrekking van subsidiegegevens aan het bevoegd gezag is hiervoor een bepaling in de regeling opgenomen (artikel 18, tweede lid).

Ook vindt gegevensverwerking plaats in het kader van de toetsing door RVO of de bij de aanvraag overlegde gegevens sporen met de gegevens waarover RVO uit andere hoofde beschikt. Het gaat daarbij in het bijzonder om gegevens die door veehouders zijn verstrekt op grond van de wetgeving inzake de identificatie en registratie van dieren, de mestwetgeving en de landbouwtelling (op basis van de Landbouwwet). Het gaat bijvoorbeeld om de toetsing omtrent de voorwaarde dat de productiecapaciteit in de drie jaren voorafgaande aan de subsidieaanvraag in gebruik is geweest voor het houden van melkvee, varkens en pluimvee, omtrent de opgave van de veehouder over het aantal dieren (melkvee, varkens, pluimvee) dat op de te saneren veehouderijlocatie in 2021 gemiddeld is gehouden en omtrent de voorwaarde dat de dieren en de mest van de veehouderijlocatie worden afgevoerd. Tenslotte vindt gegevensverwerking plaats naar aanleiding van de beoordeling of de subsidieaanvrager voldoet aan de randvoorwaarden betreffende overtredingen, zoals toegelicht in paragraaf 5.2. Die beoordeling zal plaatsvinden door de Justitiële informatiedienst die RVO zal informeren of er ten aanzien van betrokkene al dan niet sprake is van strafoplegging wegens een relevant strafbaar feit.

Het doel van de beschreven gegevensverwerkingen is gelegen in de uitvoering van de regeling en daarmee het reduceren van de ammoniakemissie en stikstofdepositie op overbelaste Natura 2000-gebieden. Met het oog daarop dient effectief te worden toegezien dat wordt voldaan aan de randvoorwaarden.

De rechtsgrond voor de gegevensverwerking door RVO is gelegen in een taak van algemeen belang, te weten de uitvoering van de subsidieregeling ter vermindering van stikstofdepositie door melkvee-, varkens- en pluimveehouderijlocaties op overbelaste Natura 2000-gebieden.

Omdat hierbij sprake is van hergebruik van gegevens die voor een ander doel zijn verzameld, is daarvoor in de regeling een aparte grondslag opgenomen (artikel 18, eerste lid). Overigens kan worden opgemerkt dat de hier bedoelde her te gebruiken gegevens alle betrekking hebben op de bedrijfsvoering en verwant zijn aan de gegevens die op grond van deze regeling aan RVO moeten worden verstrekt. De regeling heeft tevens raakvlakken met het mestbeleid en regels die volgen uit de Meststoffenwet, zoals inzake het vervallen van het productierecht en het verwijderen van alle dierlijke mest van de productielocatie.

Tenslotte is sprake van gegevensverwerking in het kader van de uitvoering van de Regeling natuurbescherming betreffende de opname van depositieruimte in het stikstofregistratieregister (SSRS). Oogmerk van de regeling is immers mede om de vermindering van stikstofdepositie op overbelaste Natura 2000-natuur te gebruiken voor het legaliseren van PAS-melders. Zoals vermeld in paragraaf 3.1 wordt daartoe de stikstofdepositievermindering die het gevolg is van de beëindiging van een veehouderijlocatie met gebruikmaking van deze regeling, benut om het SSRS te vullen. Om in een concreet geval te kunnen bepalen welke depositieruimte in het SSRS kan worden opgenomen, moeten de bedrijfsgegevens (mogelijkerwijs ook persoonsgegevens) van de veehouders die hun locatie hebben gesloten, gebruikt kunnen worden. Hiervoor is in artikel 18, derde lid, een aparte grondslag opgenomen.

De noodzaak voor de bedoelde gegevensverwerkingen is gelegen in de aard van de regeling. Er is ook sprake van proportionaliteit. Bij de opstelling van de regeling is een zodanige aanpak gekozen dat alleen bepaalde gegevens worden verwerkt als dat wezenlijk is voor het doel van de regeling en als er niet een minder belastend alternatief is.

Ingeschat wordt dat de gegevensverwerkingen op grond van deze regeling slechts beperkte risico's voor de betrokken veehouders oplevert. Zij maken immers zelf de keuze om deel te nemen aan de subsidieregeling, met inbegrip van de desbetreffende voorwaarden, en zij zullen hoe dan ook aan derden kenbaar moeten maken dat zij hun melkvee-, varkens- of pluimveeproductie gaan beëindigen en de betreffende veehouderijlocatie definitief en onherroepelijk gaan sluiten.

13. Regeldruk

13.1 Administratieve lasten

Veehouders die gebruik willen maken van de regeling moeten administratieve handelingen verrichten om in aanmerking te komen voor een subsidie en, in geval een subsidie wordt toegekend, om verantwoording af te leggen over de verplichtingen die verbonden zijn aan de subsidie²⁰. Veehouders die een subsidieaanvraag indienen willen in beginsel de productie op hun bedrijf dan wel op een locatie van hun bedrijf beëindigen. Het beëindigen van de productie op een bedrijf of een locatie vraagt van een ondernemer meer dan uitsluitend de administratieve verplichtingen die voortvloeien uit de regeling. Een ondernemer die bijvoorbeeld plannen heeft voor nieuwe economische activiteiten op de vrijkomende locatie zal daarvoor de nodige stappen moeten ondernemen, waaronder administratieve. De administratieve lasten die daar uit voortvloeien zijn niet rechtstreeks toe te schrijven aan de verplichtingen die volgen uit de regeling en zijn derhalve niet meegenomen in de berekening. In deze paragraaf worden uitsluitend de administratieve lasten meegenomen die rechtstreeks voortvloeien uit de regeling.

Aanmelding voor de regeling is vrijwillig. Het besluit om de productie op het eigen veehouderijbedrijf of op een locatie van het veehouderijbedrijf definitief en onherroepelijk te beëindigen is een individuele beslissing en hangt af van vele factoren. Een inschatting van het aantal aanmeldingen is om die reden met een hoge mate van onzekerheid omgeven. Ten behoeve van de vaststelling van de administratieve lasten die voortvloeien uit de regeling wordt uitgegaan van 700 aanmeldingen. Vanwege de onzekerheid van dit aantal worden de administratieve lasten in deze paragraaf zowel voor het totaal van 700 aanmeldingen als per individuele aanmelding weergegeven (tabel 3). Ingeschat wordt dat, binnen het beschikbare budget van € 500 miljoen en

---

²⁰ Onder administratieve lasten worden verstaan de kosten die bedrijven moeten maken om te kunnen voldoen aan informatieverplichtingen die voortvloeien uit wet- en regelgeving. Bij de berekeningen is gebruik gemaakt van de lijst met standaarduurtarieven uit bijlage IV.D van het Handboek Meting Regeldrukkosten van het Adviescollege Toetsing Regeldruk (zie www.atr-regeldruk.nl).

de onderscheiden subsidieplafonds voor melkvee (€ 270 miljoen) en voor varkens en pluimvee (ieder € 115 miljoen), er ruimte is om aan circa 360 veehouders een subsidie te verstrekken voor het beëindigen van hun bedrijf of de locatie van hun bedrijf. De administratieve lasten die voortvloeien uit de verplichtingen die aan subsidieverlening zijn verbonden worden weergegeven per bedrijf en voor dit aantal van 360 (tabel 4).

Handeling/verplichting	Uitgangspunten berekening	Administratieve last per aanvraag	Administratieve last bij 700 aanvragen
Gegevens nodig voor het bepalen van de stikstofdepositie.	3 uur * € 34,00 + 3 uur * € 54,00	€ 264,00	€ 184.800,00
Berekening gemiddeld aantal gehouden dieren (melkvee, varkens, pluimvee) in 2021.	1 uur * € 34,00 + 2 uur * € 54,00	€ 142,00	€ 99.400,00
Berekening/vaststelling omvang productierecht dat wordt doorgehaald.	1 uur * € 34,00 + 1 uur * € 54,00	€ 88,00	€ 61.600,00
Verzamelen van gegevens over de voor het houden van melkvee, varkens en pluimvee gebruikte gebouwen en bouwwerken.	2 uur * € 34,00 + 4 uur * € 54,00	€ 284,00	€ 198.800,00
Kopie van melding Activiteitenbesluit milieubeheer, intrekken/wijzigen van de omgevingsvergunning beperkte milieutoets of de omgevingsvergunning milieu.	2 uur * € 34,00 + 2 uur * € 54,00	€ 176,00	€ 123.200,00
Opstellen verklaring dat daadwerkelijk dieren (melkvee, varkens, pluimvee) worden gehouden en dat de veehouderijlocatie gedurende de afgelopen drie jaar in gebruik is geweest.	1 uur * € 34,00 + 2 uur * € 54,00	€ 142,00	€ 99.400,00
Invullen en indienen van de aanvraag.	2 uur * € 34,00 + 2 uur * € 54,00	€ 176,00	€ 123.200,00
Totaal per aanvraag		€ 1.272,00	
Totaal bij 700 aanvragen			€ 890.400,00

Tabel 3: Administratieve lasten verbonden aan de aanvraag van een subsidie, per aanvraag en in totaal, onder de aanname van 700 aanvragen.

Handeling/verplichting	Uitgangspunten berekening	Administratieve last per aanvraag	Administratieve last bij 360 subsidieverstrekingen
Ondertekening overeenkomst, bedoeld in artikel 5, onder g.	1 uur * € 34,00 + 1 uur * € 54,00	€ 88,00	€ 31.680,00
Kopie kennisgeving vervallen varkensrecht, bedoeld in artikel 5, onder c.	1 uur * € 34,00	€ 34,00	€ 12.240,00
Kopie van de melding, bedoeld in artikel 5, onder d, onderdeel 1°, respectievelijk van de beschikking tot intrekking of wijziging van de vergunning, bedoeld in artikel 5, onder d, onderdelen 1° en 2°.	1 uur * € 34,00 + 1 uur * € 54,00	€ 88,00	€ 31.680,00
Kopie van de beschikking tot intrekking, bedoeld in artikel 5, onder e.	1 uur * € 34,00 + 1 uur * € 54,00	€ 88,00	€ 31.680,00
Kopie van het verzoek tot wijziging van de bestemming en van een bericht van de gemeente waaruit blijkt dat het verzoek in behandeling is genomen, bedoeld in artikel 5, onder f.	2 uur * € 34,00	€ 68,00	€ 24.480,00
Aanvraag om subsidie vaststelling, bedoeld in artikel 18.	1 uur * € 34,00 + 2 uur * € 54,00	€ 142,00	€ 51.120,00
Totaal per aanvraag		€ 508,00	
Totaal bij 300 toegekende subsidies			€ 182.880,00

Tabel 4: Administratieve lasten na toekenning van een subsidie, per aanvraag en in totaal, onder de aannname van 360 toegekende subsidies.

De totale administratieve lasten die voortvloeien uit de regeling, onder de aannname van 700 aanvragen en 360 toegekende subsidies, worden daarmee ingeschat op € 1.073.000,-.

13.2 Nalevingskosten

Nalevingskosten zijn de kosten die bedrijven moeten maken om te voldoen aan inhoudelijke eisen uit wet- en regelgeving. Aan deze regeling zijn nalevingskosten verbonden die voortvloeien uit de verplichting tot sloop van de voor de veehouderij gebruikte dierenverblijven, mestkelders en -silo's, sleuf- en voersilo's.

Voor het slopen dient de veehouder, op grond van artikel 1.26 van het Bouwbesluit 2012, een sloopmelding te doen bij het bevoegd gezag. Bij deze sloopmelding dient de indiener een aantal gegevens en bescheiden aan het bevoegd gezag te verstrekken (artikel 1.26, lid 6, Bouwbesluit 2012), waaronder een veiligheidsplan, een globale inventarisatie van de aard en de hoeveelheid van de afvalstoffen die naar verwachting zullen vrijkomen bij de sloopwerkzaamheden en een asbestinventarisatierapport. Aan de verplichting tot sloop zijn derhalve nalevingskosten verbonden, die deels zien op de inzet van uren van de landbouwer en zijn agrarisch adviseur en deels op advieskosten voor het laten opstellen van een veiligheidsplan en een asbestinventarisatierapport.

Op grond van de Wet natuurbescherming is een ontheffing nodig voor de sloop van veehouderijstallen indien de uit te voeren werkzaamheden schadelijk effecten hebben op beschermde soorten die daar aanwezig zijn. Het is niet toegestaan om beschermde diersoorten te verstoren, te verwonden of om hun verblijfplaatsen te vernielen. In het geval van veehouderijstallen is er vooral een kans op de aanwezigheid van broedvogels en vleermuizen in de te slopen gebouwen. In voorkomend geval worden door sloop van de gebouwen de nest- en verblijfplaatsen en/of de leefomgeving vernietigd en daarmee is sprake van een overtreding van de verbodsbepalingen uit de Wet natuurbescherming. Voor sloop is daarom in een dergelijk geval een ontheffing nodig en dienen mitigerende maatregelen te worden genomen. Met de mitigerende maatregelen worden de negatieve effecten op deze beschermde soorten voorkomen of verzacht.

Om te bepalen of er een kans is dat beschermde soorten in de te slopen bebouwing aanwezig zijn, moet er een zogenaamde quick scan worden uitgevoerd voordat gestart kan worden met sloop. Indien uit de quick scan blijkt dat die kans er is, zal er nader soortonderzoek moeten worden gedaan om vast te stellen of de verwachte soort(en) er ook daadwerkelijk zit(ten) en waar in de bebouwing dit het geval is. Aan een quick scan en aan een eventueel vervolgonderzoek zijn kosten verbonden. Als uitgangspunt voor de berekening van de nalevingskosten wordt aangenomen dat, op grond van de uitkomst van de quick scan, op 50% van de veehouderijlocaties een nader soortenonderzoek uitgevoerd dient te worden.

Handeling	Uitgangspunten berekening	nalevingslast
Sloopmelding	4 uur * € 34,00 + 4 uur * € 54,00 + € 2.500,- advieskosten	€ 2.852,00
Quick scan beschermde soorten	€ 750,-	€ 750,-
Soortenonderzoek	€ 4.000,-	€ 4.000,-
Totaal per aanvraag		€ 7.602,00
Totaal bij 360 toegekende subsidies [#]		€ 2.016.720,00

[#] Aangenomen wordt dat op 50% van de locaties een soortenonderzoek uitgevoerd dient te worden.

Tabel 5: Nalevingskosten na toekenning van een subsidie, per aanvraag en in totaal, onder de aanname van 360 toegekende subsidies.

De totale nalevingskosten die voortvloeien uit de regeling worden daarmee ingeschat op circa € 2 miljoen, onder de aanname van in totaal 360 toegekende subsidies.

13.3 Advies van het Adviescollege toetsing regeldruk

[P.M. in te vullen op basis van het nog uit te brengen advies door het Adviescollege toetsing regeldruk]

14. Uitvoering en handhaving

De uitvoering van de regeling is belegd bij RVO. Aanvragen kunnen slechts worden ingediend in de periode tussen openstelling van de regeling en sluiting van de regeling (de openstellingsperiode) en enkel via het digitale loket van RVO dat specifiek voor de regeling wordt opgezet. Aanvragen die na de openstellingsperiode binnenkomen, worden niet in behandeling genomen. Aanvragen kunnen na de openstellingsperiode niet meer gewijzigd of gecorrigeerd worden. Het is om die reden voor veehouders die in aanmerking willen komen voor een subsidie van belang om tijdig een aanvraag in te dienen, ruim voor het einde van de openstellingsperiode. Als de controle door RVO van aanvragen op volledigheid en correctheid daartoe aanleiding geeft, kan RVO hierover contact opnemen met de aanvrager, zodat eventuele noodzakelijke aanvullingen, wijzigingen of correcties nog tijdig doorgevoerd kunnen worden.

Voor de aanpassing van de bestemming van de veehouderijlocatie dient de veehouder zich te wenden tot de gemeente waarin de veehouderijlocatie is gelegen. Hij dient bij de gemeente een verzoek in te dienen tot het aanpassen van de bestemming, zodanig dat daar niet langer bedrijfsmatig vee gehouden kan worden. Ook dient hij, indien hij meldingsplicht heeft bij de gemeente, melding te doen in het kader van het Activiteitenbesluit Milieubeheer en/of een verzoek in te dienen om de voor de bedrijfslocatie geldende milieuvergunning in te trekken, dan wel zodanig aan te passen dat er geen intensieve vormen van veehouderij meer mogelijk zijn. Indien hij beschikt over een geldende natuurwetvergunning, dan dient hij eveneens bij het provinciaal bestuur het verzoek in te dienen om deze vergunning in te trekken dan wel zodanig aan te passen dat er geen intensieve vormen van veehouderij op de locatie meer mogelijk zijn. Het toezicht op de naleving van de subsidievoorwaarden is eveneens in handen van RVO.

[P.M. aanvullen op basis van de uitkomst van de nog uit te voeren Uitvoerings- en handhavingstoets (UHT)]

15. Consultatie

In juni 2020 is er een consultatiegroep gevormd voor kennisinbreng en advies bij het opstellen van de Lbv. Hiervoor zijn vertegenwoordigende organisaties vanuit de drie betrokken veehouderijsectoren benaderd, natuurterrein beherende organisaties, het Interprovinciaal Overleg (IPO) en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG). De consultatiegroep is in 2020 en 2021 verschillende keren geconsulteerd over de inhoudelijke opzet van de regeling.

In september 2020 is er aanvullend hierop een bredere consultatie georganiseerd. Een groot aantal organisaties vanuit de drie betrokken sectoren, en tevens van natuurorganisaties, van gemeenten, provincies en waterschappen en een aantal niet aan organisaties verbonden deskundigen zijn hiervoor benaderd. Zij konden reageren op 17 vragen binnen 7 thema's die van belang waren voor de ontwikkeling van de regeling. Er zijn in totaal 260 reacties gegeven door 42 verschillende personen. De uitkomsten hiervan zijn meegenomen in de vormgeving van de regeling.

15.1 Beweegredenenonderzoek

Stoppen met een veehouderij(locatie) is een moeilijke beslissing voor een ondernemer, waarbij de motivatie voor deze keuze sterk kan verschillen. Om inzicht te krijgen in de beweegredenen en drempels die veehouders ervaren bij deze keuze, zijn er interviews en gesprekken gehouden met veehouders die zijn gestopt of nadenken over stoppen met (een locatie van) hun bedrijf.

Ten eerste is in het kader van de Subsidieregeling sanering varkenshouderijen in december 2018 en januari 2019 een beweegredenenonderzoek uitgevoerd onder twintig varkenshouders²¹. Dit onderzoek bood zinvolle inzichten voor de voorbereiding van deze regeling. Vervolgens is in februari en maart 2021 een soortgelijk onderzoek uitgevoerd onder twaalf melkveehouders²², gevolgd door interviews met een vijftal pluimveehouders²³. Daarnaast heeft ook een aantal gespreksessies plaatsgevonden met onder andere adviseurs en medewerkers van gemeenten. Het doel van deze gespreksessies was om een communicatiestrategie te ontwikkelen. De belangrijkste adviezen die hier uit voort zijn gekomen, zijn het opzetten van één centraal informatiepunt, het bieden van persoonlijke begeleiding en het inzichtelijk maken van te zetten stappen door middel van een routekaart, waarin ook aandacht is voor het toekomstperspectief.

Mede dankzij deze gesprekken is inzicht verkregen in hoe melkvee-, varkens- en pluimveehouders aankijken tegen stoppen, wat beweegredenen en drempels zijn om te stoppen, welke knelpunten men bij het stoppen heeft ondervonden, welke rol een regeling hierin kan spelen, wat de informatiebehoefte hieromtrent is en hoe deze informatie het beste kan worden gedeeld.

15.2 Publieke consultatie

[P.M. in te vullen op basis van de uitkomst van de publieke consultatie]

II Artikelen

Artikel 1   Begripsomschrijvingen

AERIUS Lbv-Calculator

Aanvullend op het algemene deel van de toelichting, paragraaf 4, kan het volgende worden vermeld. AERIUS Calculator is de rekenkundige basis voor vergunningverlening op grond van de Wet natuurbescherming. Op grond van de Regeling natuurbescherming dient, ter vaststelling of een project significante gevolgen kan voor een Natura 2000-gebied door het veroorzaken van stikstofdepositie in het gebied op een voor stikstof gevoelige habitat, de stikstofdepositie berekend te worden met de versie van de AERIUS Calculator zoals deze is opgenomen in artikel 2.1 van genoemde regeling. Dit rekeninstrument vormt de basis voor de berekening van de stikstofdepositie zoals gedefinieerd in deze regeling.

Stikstofdepositie

Als stikstofdepositie wordt aangemerkt het totaal van de stikstofdepositie op relevant natuurgebied die gedurende een jaar wordt veroorzaakt door een veehouderij. Als relevant natuurgebied wordt aangemerkt elk overbelast Natura 2000-gebied, ongeacht de afstand ervan tot de veehouderijlocatie. Vaak wordt stikstofdepositie uitgedrukt in het aantal mol stikstof per hectare per jaar. Omdat het bij deze regeling gaat om de totale depositie, gaat het niet om het gemiddelde per hectare maar om de depositie op alle relevante hectares. Er wordt daarom ook wel gesproken over de "vracht".

---

²¹ Saneringsregeling varkenshouderij, rapportage van een kwalitatief onderzoek, 28-02-2019

²² Ferro Explore, Beëindiging melkveehouderij beweegredenen en beleving, rapportage van de inzichten uit het kwalitatieve onderzoek, versie 1.2, 22-10-2021

²³ Het resultaat van de interviews met pluimveehouders is als bijlage toegevoegd aan de rapportage 'Beëindiging melkveehouderij beweegredenen en beleving, rapportage van de inzichten uit het kwalitatieve onderzoek'.

De stikstofdepositie heeft betrekking op de depositie als gevolg van het houden van vee op een veehouderijlocatie, ongeacht of het (alleen) diersoorten met productierecht betreft of ook andere diersoorten. Ook depositie ten gevolge van het houden van diersoorten zonder productierecht is dus relevant, maar niet depositie ten gevolge van het houden van bijv. manegepaarden. Omdat het bij de veehouderijlocatie gaat om het erf worden de zogenaamde veldemissies (bijv. als gevolg van beweiding) buiten beschouwing gelaten.

Dierenverblijf

De definitie van dierenverblijf sluit min of meer aan bij de definitie van dierenverblijf die wordt gebruikt in milieuregelgeving zoals de Wet ammoniak en veehouderij. In de context van deze regeling is echter het begrip dierenverblijf niet van belang voor het bepalen van de emissie maar voor het bepalen van de gecorrigeerde vervangingswaarde (de oppervlakte van het bouwwerk van de stal is maatgevend voor de hoogte van de subsidie voor het waardeverlies ervan). Bij de bepaling van de gecorrigeerde vervangingswaarde van stallen is uitgegaan van een standaardstal en de daarvoor benodigde voorzieningen. Het betreft alleen ruimten die overdekt zijn, met uitzondering van (overdekte) uitlopen. Het overdekte Een al dan niet overdekte uitloop maakt hier geen deel van uit. Het begrip dierenverblijf heeft daarom geen betrekking op dergelijke ruimte.

Diersoorten met productierecht

In deze begripsbepaling worden de diersoorten genoemd voor het houden waarvan een productierecht wordt vereist door de Meststoffenwet, te weten melkvee (fosfaatrecht), kippen en kalkoenen (pluimveerecht) en varkens (varkensrecht). Melkvee is een specifieke categorie, zoals omschreven in artikel 1 Meststoffenwet. Het betreft rundvee dat wordt gehouden voor de productie van melk en ook jongvee dat bestemd is een kalf te krijgen, met inbegrip van jongvee in de vleesveehouderij.

Natuurvergunning

Blijkens deze begripsbepaling wordt ten eerste als natuurvergunning aangemerkt de op artikel 2.7 van de Wet natuurbescherming gebaseerde vergunning. Omdat soms de toets aan de natuurbeschermingsregelgeving wordt uitgevoerd in het kader van een aanvraag van een omgevingsvergunning en dan leidt tot een verklaring van geen bezwaar in de omgevingsvergunning, wordt ook dit aangemerkt als natuurvergunning. Tenslotte valt na de invoering van de Omgevingswet ook de omgevingsvergunning voor een Natura 2000-activiteit onder het begrip.

Omgevingsrechtelijke melding, omgevingsvergunning beperkte milieutoets en omgevingsvergunning milieu

Al naar gelang de aard en omvang van de activiteiten dient een veehouder hiervoor een melding te hebben gedaan of hiervoor te beschikken over een vergunning, hetzij de zogenaamde omgevingsvergunning beperkte milieutoets (bedoeld in artikel 2.1, eerste lid, onder i, van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht), hetzij de omgevingsvergunning milieu (verleend krachtens artikel 2.1, eerste lid, onderdeel e, van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht). In verband met de voorziene inwerkingtreding van de Omgevingswet wordt voor de begrippen "omgevingsvergunning milieu" en "omgevingsrechtelijke melding" tevens verwezen naar de vergunning voor een milieubelastende activiteit als bedoeld in die wet, respectievelijk de melding als bedoeld in artikel 4.808 van het toekomstige Besluit activiteiten leefomgeving (Bal). Het gaat daar om een melding voor "het houden van landbouwhuisdieren in een dierenverblijf". De figuur van de omgevingsvergunning beperkte milieutoets komt met de invoering van de Omgevingswet te vervallen.

Overbelast Natura 2000-gebied

Ingevolge de Natuurbeschermingswet is een Natura 2000-gebied een gebied dat in de Habitatrichtlijn of ter uitvoering van de Vogelrichtlijn of de Habitatrichtlijn is aangewezen als speciale zone voor de bescherming van de natuurlijke habitat en soorten. Een groot aantal van de Nederlandse (130 van de 161) Natura 2000-gebieden is gevoelig voor een teveel aan stikstofneerslag uit de lucht. Met 'overbelast Natura 2000-gebied' wordt een gebied bedoeld met een overbelasting aan stikstof. Daarvan is sprake als de zogenaamde kritische depositiewaarde (KDW) ervan wordt overschreden. Dan kan niet langer op voorhand worden uitgesloten dat de kwaliteit van een habitat wordt aangetast als gevolg van de verzurende en/of vermestende invloed van stikstofdepositie. In bijlage 1 bij de regeling is een lijst opgenomen van de (stikstofgevoelige) Natura 2000-gebieden die geheel of gedeeltelijk (voor een deel van de oppervlakte) overbelast zijn.

Productiecapaciteit

Productiecapaciteit is omschreven als dierenverblijven, mest- en voeropslagen. Opslagen zijn bovengronds (silo's en sleufsilos) of ondergronds (mestkelders). Als mestkelder kan worden beschouwd, overeenkomstig de desbetreffende definitie in het Activiteitenbesluit milieubeheer, een ondergronds mestbassin, voorzien van een afdekking die als vloer kan fungeren en onderdeel is van een dierenverblijf of van een voormalig dierenverblijf.

Productierecht

In de Meststoffenwet is productierecht omschreven als varkensrecht, pluimveerecht of fosfaatrecht. Varkensrecht is gedefinieerd als "gemiddeld aantal varkens, uitgedrukt in varkensseenheden, dat op grond van hoofdstuk V in een kalenderjaar ten hoogste mag worden gehouden" (artikel 1, lid 1, onder y). Voor pluimveerecht geldt een soortgelijke bepaling (gemiddeld aantal kippen en kalkoenen, uitgedrukt in pluimvee-eenheden). Fosfaatrecht is omschreven als de hoeveelheid dierlijke meststoffen, uitgedrukt in kilogrammen fosfaat, die in een kalenderjaar ten hoogste met melkvee mag worden geproduceerd. Met de systematiek van varkens- en pluimvee-eenheden respectievelijk kilogrammen fosfaat worden de aantallen van de verschillende categorieën varkens, kippen, kalkoenen en melkvee omgerekend naar een voor de verantwoording in het kader van de Meststoffenwet eenduidige eenheid. Waar in deze regeling van de subsidieontvanger wordt verlangd dat hij zijn productierecht geheel of gedeeltelijk laat vervallen, wordt de omvang van dit te vervallen productierecht steeds afgeleid van het op de betreffende locatie gemiddelde aantal gehouden dieren van de onderscheiden categorieën en uitgedrukt in varkensseenheden, respectievelijk pluimvee-eenheden of kilogrammen fosfaat.

Veehouder en veehouderij

Een veehouderij is gedefinieerd als een onderneming voor het houden van landbouwhuisdieren voor de primaire productie van landbouwproducten. Het begrip landbouwhuisdieren wordt toegepast in het omgevingsrecht waarbij het in de praktijk zowel kan gaan om vee dat wordt gehouden voor de primaire productie van landbouwproducten, zoals melk en vlees en ook gefokte dieren, als om andere functies, zoals het houden van paarden voor een manege of het houden van koeien of paarden voor het onderhoud van natuurgebied. Op grond van de definitie is het houden van dieren voor andere functies uitgezonderd van het begrip veehouderij. Deze afbakening komt overeen met de definitie van landbouwhuisdier die in de toekomst gaat gelden in het omgevingsrecht. In bijlage 1 van het op de Omgevingswet gebaseerde Besluit activiteiten leefomgeving is namelijk de volgende definitie opgenomen van landbouwhuisdier: zoogdier of vogel voor de productie van vlees, eieren, melk, wol, pels of veren of een paard of pony voor het fokken. Omdat het gaat over een onderneming gaat het bij een veehouderij per definitie om het bedrijfsmatig houden van dieren en niet om het hobbymatig houden van zogenaamde dieren.

Als veehouder is gedefinieerd degene die een veehouderij drijft, hetzij een natuurlijke persoon (eenmanszaak), hetzij een rechtspersoon (vennootschap), hetzij een samenwerkingsverband (een maatschap, een vennootschap onder firma of een coöperatie). Ingevolge de regeling dienen subsidieaanvragen te worden gedaan door de veehouder, dus de ondernemer dan wel de onderneming, dat wil zeggen degenen die bevoegd zijn namens de onderneming te handelen. In de praktijk komt het voor dat een veehouder voor zijn bedrijf een stal gebruikt die eigendom is van een ander. Die eigenaar drijft dan niet de veehouderij en is ook niet te beschouwen als exploitant in de zin van Verordening (EU) 2016/429 van het Europees Parlement en de Raad van 9 maart 2016 ("diergezondheidswetgeving"). Een dergelijke exploitant ("iedere natuurlijke of rechtspersoon die verantwoordelijk is voor dieren of producten") is op grond van de verordening en ook de Regeling houders van dieren verplicht om het bevoegd gezag (RVO) gegevens te verstrekken over zijn bedrijfsvestiging en over de daar gehouden dieren. De bedrijfsvestiging wordt geregistreerd met een zogenaamd uniek bedrijfsnummer (UBN). Degene aan wiens naam het UBN is gekoppeld, kan dus bij twijfelgevallen als veehouder worden aangemerkt.

Veehouderij met productierecht

Een veehouderij met productierecht is gedefinieerd als een veehouderij voor het houden van diersoorten met productierecht, dus varkens, kippen, kalkoenen of melkvee. Verder moet een dergelijke onderneming voldoen aan de criteria voor kleine, middelgrote en micro-ondernemingen zoals vermeld in bijlage 1 van Verordening 702/2014 van de Commissie van 25 juni 2014 (PbEU L193). Aan deze criteria wordt niet voldaan als bij de onderneming ten minste 250 personen werkzaam zijn en als de jaaromzet meer dan 50 miljoen euro bedraagt of het jaarlijkse balanstotaal meer dan 43 miljoen euro. De uitzondering van deze (grote) ondernemingen die voortvloeit uit de richtsnoeren is voor veehouderijen in de praktijk van weinig betekenis omdat veehouderijen in de regel niet deze omvang bereiken.

Veehouderijlocatie

Een veehouderijlocatie is omschreven als de plaats van een bedrijfsvestiging, meer concreet het erf van de vestiging. Voor het begrip erf is verwezen naar de in het omgevingsrecht gebruikte definitie, die volgens het Besluit omgevingsrecht luidt: een al dan niet bebouwd perceel, of een gedeelte daarvan, dat direct is gelegen bij een hoofdgebouw en dat in feitelijk opzicht is ingericht ten dienste van het gebruik van dat gebouw, en, voor zover een bestemmingsplan of een beheersverordening van toepassing is, deze die inrichting niet verbieden.

Zoals hiervoor reeds aan de orde was, dient een veehouder zijn vestiging te laten registreren met een uniek bedrijfsnummer (UBN). Indien een varkenshouder zijn bedrijf uitoefent op aangrenzende percelen, kan de vraag opkomen of sprake is van één of meer veehouderijlocaties. In dergelijke gevallen zal op basis van de UBN-registratie bepaald worden of sprake is van één of van twee vestigingsplaatsen. Bij een gekoppeld bouwblok kan sprake zijn van één UBN en dus ook één locatie, ook al heeft betrokkene voor elk van de delen een aparte omgevingsvergunning of een aparte meldingsverplichting. In dat geval gelden de vereisten van deze regeling betreffende de omgevingsvergunning en melding aan het bevoegd gezag voor beide delen.

Artikel 2   *Bepaling bijdrage stikstofdepositie*

Aanvullend op hetgeen in het algemeen deel van de toelichting over de bepaling van de stikstofdepositie is opgemerkt en de toelichting hiervoor van het begrip stikstofdepositie is het volgende van belang. De stikstofdepositie wordt berekend met de Aeries Lbv-Calculator. Dit rekeninstrument maakt gebruik van de AERIUS Calculator en biedt daarop een aanvullende voorziening. Bij het gebruik van de Lbv-Calculator moeten gegevens worden ingevoerd over het aantal gehouden dieren en de aard van het huisvestingssysteem. Op grond van het tweede lid wordt daarbij uitgegaan van het gemiddelde aantal dieren dat tussen 1 januari 2021 en 1 januari

2022 per diercategorie is gehouden en van de daarvoor in 2021 per diercategorie gebruikte huisvestingssystemen. Hiermee wordt een zo actueel mogelijke berekening gemaakt van de stikstofdepositie en daarmee van de (maximale) reductie door sluiting van de locatie. Het hiervoor bedoelde gemiddelde aantal dieren is ook de maatstaf voor de bepaling van het relevante productierecht (artikel 5, eerste lid, onder c, en artikel 8, eerste lid).

Artikel 3   Kaderbesluit nationale EZ-subsidies

Met deze bepaling worden enkele artikelen van het Kaderbesluit nationale EZ-subsidies van overeenkomstige toepassing verklaard. Het betreft respectievelijk de cumulatie van subsidies (artikel 6), afwijzingsgronden (artikelen 22 en 23), de termijn waarbinnen op aanvragen om subsidieverlening en om subsidievaststelling moet worden besloten (artikelen 26 resp. 52), het regime voor de verdeling van het subsidiebudget (artikel 28), faillissement van de subsidieontvanger (artikel 36), vertraging bij de uitvoering van de subsidiabele activiteit (artikel 36a), de verlening van medewerking aan een evaluatie van de regeling (artikel 41) en de mogelijkheid om bij de subsidiebeschikking nadere voorschriften vast te stellen (artikel 43). Op deze wijze wordt bewerkstelligd dat deze regeling zoveel mogelijk in lijn is met het voor subsidieverstreking gebruikelijke regime van het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. Volledigheidshalve zij vermeld dat voor de toepassing van deze regeling hiernaast ook de subsidietitel van de Algemene wet bestuursrecht relevant is.

Artikel 4   Grondslag

In het eerste lid is de grondslag voor de subsidieverstreking gegeven, de onomkeerbare sluiting van een veehouderijlocatie die voldoet aan de voorwaarden betreffende de stikstofdepositie (een depositie van minimaal 72 mol stikstof per jaar). Zoals ook naar voren kwam bij de toelichting bij het begrip stikstofdepositie, artikel 1, wordt bij de berekening van de depositie geen onderscheid gemaakt tussen diersoorten met of zonder productierecht.

In het tweede lid is de uitsluitingsgrond opgenomen voor veehouders die de norm van het productierecht van artikel 19, eerste lid, artikel 20, eerste lid, respectievelijk artikel 21b, eerste lid, van de Meststoffenwet hebben overtreden. Voor een toelichting op deze bepaling wordt verwezen naar paragraaf 5.2 van het algemene deel van de toelichting.

Artikel 5   Vereisten

De in dit artikel bepaalde vereisten vormen een uitwerking van de grondslag betreffende de onomkeerbare sluiting van een veehouderijlocatie. In paragraaf 6 van het algemene deel van deze toelichting is hier reeds op ingegaan. Aanvullend is nog het volgende van belang. De onder a bedoelde onomkeerbare sluiting betekent dat de bedrijfsvoering moet worden beëindigd, met inbegrip van het voor de laatste maal afvoeren van alle dieren (ongeacht of het diersoorten met of zonder productierecht betreft). De verwijdering van meststoffen, bedoeld onder b, heeft betrekking op meststoffen in de zin van de Meststoffenwet en betreft alle plaatsen waar op de locatie mest is opgeslagen, zoals in mestkelders of -bassins, tanks etc. Voor zover de mest uit dergelijke opslagen moet worden opgepompt, betreft het alleen de vloeibare mest. De vaste meststof (bezinklaag) dient dan bij de sloop te worden afgevoerd. Het onder d bedoelde vereiste betreft de aanpassing van de omgevingsrechtelijke status van de locatie. Uitgangssituatie is dat een veehouder al naar gelang de omvang van de bedrijfsactiviteiten zijn activiteiten bij het bevoegd gezag gemeld heeft op grond van het Activiteitenbesluit milieu, beschikt over een omgevingsvergunning beperkte milieutoets (OBM) of beschikt over een (gewone) omgevingsvergunning milieu. In verband met het sluiten van de locatie dient daarom een melding van beëindiging van de activiteiten te worden gedaan en in voorkomend geval dient de vergunning te worden ingetrokken.

Betreffende onderdeel e kan het volgende worden opgemerkt. Het is van belang dat bij de sluiting van een veehouderijlocatie niet alleen de omgevingsvergunning of melding wordt ingetrokken c.q. aangepast maar ook de natuurvergunning en in het bijzonder de toestemming om activiteiten met een bepaalde stikstofemissie, leidend tot stikstofdepositie op Natura 2000-gebied, te verrichten. Zoals vermeld is het denkbaar dat de veehouder na de sluiting op de locatie andere activiteiten wil gaan verrichten en daarvoor een (aangepaste) omgevingsvergunning verkrijgt of die activiteiten op grond van een melding (conform het Activiteitenbesluit) kan gaan verrichten. In dat geval dient te worden geborgd dat de met het sluiten van de veehouderijlocatie beoogde stikstofreductie niet in belangrijke mate ongedaan worden gemaakt door de emissie (dus depositie) door nieuwe activiteiten. Om dit te bewerkstelligen is het aan het provincie als bevoegd gezag om op verzoek van de veehouder te bepalen welke emissie de nieuwe activiteiten tot gevolg hebben en betrokkene daarvoor toestemming te verlenen voor zover die emissie ten hoogste 15 % bedraagt van de emissie van de vergunde veehouderijactiviteiten. Daartoe maakt de provincie gebruik van de zogenoemde aanschrijvingsbevoegdheid van artikel 2.4 Wet natuurbescherming. Gedeputeerde staten kunnen op grond van het eerste lid van deze bepaling een veehouder een verplichting opleggen om een voorgenomen handeling "overeenkomstig daarbij gegeven voorschriften uit te voeren". Het onder f bedoelde vereiste omtrent de in behandeling name van een verzoek tot wijziging van het bestemmingsplan impliceert dat de veehouder van de gemeente een kennisgeving hieromtrent heeft. De onder h bedoelde sloopverplichting betreft alle onderdelen van de productiecapaciteit die is gebruikt voor het houden van diersoorten met productierecht, dus zowel de dierenverblijven als de mestkelders, mest-, voer- en sleufsilos. Om vooraf duidelijkheid te creëren welke stallen en voorzieningen het betreft, is voorzien dat de nodige informatie hierover in de subsidieaanvraag moet worden opgenomen.

Artikel 6 Afwijzingsgronden

In paragraaf 5 van het algemene deel van deze toelichting is reeds ingegaan op de afwijzingsgronden, genoemd in het eerste en tweede lid. Aanvullend kan ten aanzien van het tweede lid worden vermeld dat het bij de wettelijke vereisten onder meer gaat om het Besluit emissiearme huisvesting dat eisen stelt waaraan alle huisvestingssystemen van dierenverblijven op een veehouderijlocatie moeten voldoen.

Voor de goede orde zij vermeld dat op grond van artikel 3 van deze regeling er een grondslag is voor het afwijzen van de aanvraag indien betrokkene langs andere weg reeds subsidie ontvangt voor het sluiten van de varkenshouderijlocatie. Hiernaast zijn ook de relevante afwijzingsgronden van de Algemene wet bestuursrecht en het Kaderbesluit nationale EZ-subsidies van toepassing (artikel 6 Kaderbesluit nationale EZ-subsidies). Het betreft onder meer artikel 4:35 Algemene wet bestuursrecht op grond waarvan een subsidieaanvraag kan worden afgewezen indien er gegronde reden is om aan te nemen dat de te subsidiëren activiteiten niet (geheel) zullen plaatsvinden, dat de aan de subsidie verbonden verplichtingen niet zullen worden nageleefd of dat niet op een behoorlijke wijze rekening en verantwoording zal worden afgelegd. Indien bijvoorbeeld van een aanvrager bekend is dat hij administratieve verplichtingen op grond van de meststoffenwetgeving of de regelgeving voor identificatie en registratie van dieren slecht naleeft, kan dat reden zijn om met toepassing van voornoemd artikel de subsidieaanvraag af te wijzen.

Artikel 7 Subsidiecomponenten

Zoals vermeld in het algemene deel van de toelichting, heeft de subsidie voor de stallen alleen betrekking op stallen die gesloopt worden. Indien ontheffing is gegeven van het sloopvereiste, bedoeld in artikel 5, eerste lid, onder h, wordt de stal voor andere doeleinden hergebruikt en in verband daarmee wordt die stal dan ook niet betrokken bij de bepaling van het subsidiebedrag.

Artikel 8   *Bijdrage vervallen productierecht*

In het algemene deel van de toelichting is hier reeds op ingegaan.

Aanvullend kan inzake het derde lid nog worden opgemerkt dat het hier bedoelde onderscheid voor de marktprijs van varkensrecht en pluimveerecht, al naar gelang het gebied, verband houdt met het regime van de Meststoffenwet voor zogenaamde concentratiegebieden. Bijlage I bij de Meststoffenwet bevat een aanduiding van deze gebieden met een kaart en een opsomming van de gemeenten die op 1 januari 1997 concentratiegebied Zuid respectievelijk concentratiegebied Oost vormden. Sindsdien zijn de grenzen van veel gemeenten gewijzigd als gevolg van samenvoegingen en/of herindelingen. Om die reden wordt bij de uitvoering van deze regeling gebruik gemaakt van de postcode van de veehouderijlocatie waarvoor subsidie wordt aangevraagd en wordt bepaald of deze postcode is gelegen binnen de grenzen van het concentratiegebied Zuid dan wel van het concentratiegebied Oost, dan wel buiten deze gebieden is gelegen.

Artikel 9   *Bijdrage waardeverlies*

In het algemene deel van de toelichting is hier reeds op ingegaan.

Aanvullend kan inzake het tweede lid worden opgemerkt dat een veehouder soms niet weet of niet kan aantonen wanneer een stal in gebruik is genomen. Indien bijv. alleen kan worden aangenomen dat een stal in de loop van 2005 in gebruik is genomen, zal voor de toepassing van de regeling worden uitgegaan van ingebruikname in juli van het bouwjaar van de stal, zoals blijkt uit de WOZ-beschikking.

Artikel 10   *Openstellingsperiode en subsidieplafond*

In het algemene deel van de toelichting is hier reeds op ingegaan.

Artikel 11   *Aanvraag subsidieverlening*

Voor de inrichting van het proces van subsidieverstrekking wordt goeddeels de gebruikelijke procedure gevolgd, waarbij eerst aanvragen voor verlening van de subsidie worden ingediend bij RVO. Deze aanvraag dient te worden gedaan door degene(n) die de onderneming kan c.q. kunnen vertegenwoordigen (bij een samenwerkingsverband de maten of vennoten; bij een besloten vennootschap de bestuurders), waarbij in voorkomend geval de aanvraag mede moet worden gedaan door de echtgenoot of echtgenote van betrokkene (op grond van artikel 1:88 van het Burgerlijk Wetboek). De aanvraag moet zijn voorzien van de benodigde gegevens om te kunnen beoordelen of een aanvraag voor toewijzing in aanmerking komt en, zo ja, wat de hoogte van het subsidiebedrag is. Hierbij is erin voorzien dat per veehouderijlocatie een aanvraag wordt gedaan. Dit betekent dat de veehouder die twee of meer locaties wil sluiten, even zoveel subsidieverzoeken dient in te dienen. Dit is noodzakelijk omdat locaties onderling verschillen, in elk geval qua ligging ten opzichte van Natura 2000-gebieden, en dus een aparte beoordeling vergen bij het bepalen van de stikstofdepositie en op andere aspecten. Ook de rangschikking van aanvragen gebeurt per veehouderijlocatie. Het is dus denkbaar dat voor een eerste locatie de aanvraag wordt toegewezen en voor de andere locatie(s) de aanvraag wordt afgewezen. Voor het indienen van de aanvraag dient gebruik gemaakt te worden van het door RVO ter beschikking gestelde middel. Indien een aanvraag onvolledig wordt ingediend, is dit grond voor afwijzing van de aanvraag, overeenkomstig artikel 22 Kaderbesluit EZ-subsidies dat op grond van artikel 3 van overeenkomstige toepassing is. Een onvolledige aanvraag kan alleen worden gecompleteerd tot het moment van sluiting van de openstellingsperiode.

Voor de behandeling van de aanvragen om subsidieverlening geldt op grond van artikel 26 van het Kaderbesluit EZ-subsidies (ingevolge artikel 3 van de regeling van overeenkomstige toepassing) een maximale termijn van dertien weken na sluiting van de openstellingsperiode.

Artikel 12   Berichtgeving aan bevoegd gezag

In het algemene deel van de toelichting is hier reeds op ingegaan.

Artikel 13   Verdeling subsidieplafond

De subsidieaanvragen die aan alle voorwaarden voldoen, worden toegewezen op volgorde van de rangschikking per diersoort en subplafond, waarbij de aanvraag met de hoogste depositievracht per euro subsidie als eerste in aanmerking komt. Ingeval het budgettaire beslag van de toewijsbare aanvragen het specifieke subsidieplafond overschrijdt, worden subsidies verleend tot het subsidieplafond is bereikt. Aanvragen die op grond van de positie in de rangschikking niet in aanmerking komen voor een subsidie komen op een reservelijst, waarbij de volgorde van de rangschikking wordt aangehouden. De aanvragen die op de reservelijst staan, worden bekendgemaakt op de website van RVO, waarbij uitsluitend het bij de aanvrager bekende aanvraagnummer en de positie op de ranglijst zichtbaar zullen zijn zodat geborgd is dat de aanvraag niet te herleiden valt tot persoonsgegevens.

De begunstigde van een subsidie dient binnen zes maanden na subsidieverlening de getekende overeenkomst, als bedoeld in artikel 5, eerste lid, onder g, te hebben gezonden naar RVO.nl. Indien de getekende overeenkomst niet tijdig is ontvangen, wordt de subsidie ingetrokken. Het daarmee vrijvallende budget is beschikbaar voor subsidietoekenning aan veehouders waarvan de aanvragen op de reservelijst staan, waarbij de aanvraag met de hoogste depositievracht per euro subsidie als eerste in aanmerking komt. Op het moment dat alle begunstigden de ondertekende overeenkomst aan RVO hebben gezonden, ontvangen aanvragers die nog op de reservelijst staan van RVO een definitieve afwijzingsbeschikking.

Met het hanteren van deze aanpak met een reservelijst wordt geborgd dat het beschikbare subsidiebudget maximaal wordt ingezet.

Artikel 14   Berichtgeving aan bevoegd gezag

In het algemene deel van de toelichting is hier reeds op ingegaan.

Artikel 15   Fasering sluiting van een veehouderijlocatie

In deze bepaling is de fasering vastgelegd van de maatregelen die de subsidieontvanger moet nemen, evenals het vereiste dat met de sloopwerkzaamheden eerst worden aangevangen nadat is geconstateerd dat daadwerkelijk de dieren zijn afgevoerd en de mest is verwijderd. Dit laatste is van belang omdat anders een controle op het verwijderen van de mest niet meer goed mogelijk is.

Artikel 16   Verkoop landbouwpercelen: recht van eerste onderhandeling overheid

Eerste lid

Voor een veehouder die subsidie ontvangt op grond van deze regeling en die bepaalde landbouwpercelen wil verkopen, geldt de verplichting om daarover de minister te informeren. Zoals aangeduid in het algemeen deel van de toelichting strekt dit er toe om de desbetreffende overheid in de gelegenheid te stellen een zogenaamd recht van eerste onderhandeling over aankoop van die percelen uit te oefenen.

De informeringsverplichting geldt gedurende de looptijd van de subsidie, dus tot de vaststelling ervan. De veehouder kan ook voordat hij een toewijzende subsidiebeschikking heeft ontvangen, bijv. bij de subsidieaanvraag, aan de minister te kennen geven dat hij een of meer landbouwpercelen wil verkopen. Onderhandelingen over aankoop door de overheid worden dan pas na de toekenning van de subsidie in gang gezet. Anders zouden die onderhandelingen gemakkelijk verwachtingen kunnen wekken over subsidietoekenning terwijl daarover nog moet worden besloten. In geval van een kennisgeving over voorgenomen verkoop voordat de subsidie is

toegekend dient de uitnodiging tot onderhandeling aan de subsidieontvanger te worden gedaan binnen zes weken na de subsidietoekenning.

De verplichting heeft betrekking op kadastrale percelen, dat wil zeggen percelen die bij het kadaster als zodanig zijn geregistreerd en die volgens het bestemmingsplan (na inwerkingtreding van de Omgevingswet: omgevingsplan) een landbouwbestemming hebben, uitgezonderd het erfperceel. Voor een toelichting van het begrip erf wordt verwezen naar de toelichting bij artikel 1 inzake het begrip veehouderijlocatie. De verplichting is beperkt tot percelen die geheel of gedeeltelijk liggen binnen de in bijlage 4 van de regeling aangeduide zone rond een stikstofgevoelig Natura 2000-gebied. Voorzien is dat die zone over het algemeen een breedte zal hebben van 500 meter vanaf de grens van het overbelaste Natura 2000-gebied, maar aanpassingen kunnen wenselijk zijn om bij voorbaat met de situatie van het specifieke gebied rekening te houden.

Tweede lid

De minister informeert het RVB over de melding van de veehouder en het RVB benadert dan de desbetreffende provincie, gemeente en waterschap. Deze overheden dienen dan te bepalen of het wenselijk wordt geacht het betreffende perceel aan te kopen en eventueel kan ook de minister aankoop in overweging nemen. Zoals aangeduid in het algemeen deel van de toelichting geldt een rangorde tussen de genoemde overheden en moet de beoogde aankoop gericht zijn op behoud of herstel van stikstofgevoelig Natura 2000-gebied. Binnen zes weken vanaf de melding door de veehouder dient door de desbetreffende overheid aan de veehouder een uitnodiging tot onderhandeling te worden gedaan. Deze termijn is gekozen om te voorkomen dat de veehouder (te) lang in onzekerheid verkeert.

Derde lid

Het recht van eerste onderhandeling van de overheid impliceert dat de subsidieontvanger in een voorkomend geval met de overheid over verkoop moet onderhandelen maar daarbij dient duidelijk te zijn welke procedurele verplichtingen de veehouder heeft als verkopende partij. Hiertoe strekt het derde lid waarin is bepaald onder welke omstandigheden de veehouder het perceel aan een derde kan verkopen. Ten eerste betreft het de situatie waarin de termijn van zes weken is verlopen zonder dat hij een uitnodiging tot onderhandelingen heeft ontvangen (bedoeld in onderdeel a) en de situatie waarin de minister heeft laten weten dat de overheid niet met hem over aankoop van de grond wil onderhandelen (onderdeel b). Ten tweede kan het zijn dat onderhandelingen zijn aangegaan maar geen resultaat opleveren en dat de overheid daarom afziet van verdere onderhandelingen (onderdeel b). Onderdeel c betreft de situatie waarin de onderhandelingen hebben geleid tot een bod van de overheid dat door de verkopende partij is afgewezen. Onderdeel d tenslotte betreft de situatie waarin de verkopende partij belang heeft bij tijdige afronding van de onderhandelingen, bijvoorbeeld omdat de verkoop van het perceel van belang is voor zijn beslissing om de veehouderijlocatie te sluiten. Dan kan hij, nadat hij een uitnodiging voor onderhandeling heeft ontvangen, een termijn stellen waarbinnen de overheid een bod op het perceel kan uitbrengen. Het bod betreft zowel de prijs als de bijkomende voorwaarden. De termijn dient ten minste drie maanden te bedragen, gelet op het feit dat alleen al het laten verrichten van een taxatie van de marktwaarde van de grond enige tijd kost. Als de overheid dan niet binnen die termijn een bod uitbrengt, kan de verkopende partij er toe overgaan het perceel aan een derde te verkopen.

Artikel 17   *Informatieverplichting voortgang*

Het is niet op voorhand uit te sluiten dat de minister met het oog op de subsidieverstrekking ook anderszins informatie over de voortgang van de sluiting van de varkenshouderijlocatie nodig heeft. Deze bepaling biedt de bevoegdheid om deze informatie bij betrokkene op te vragen.

Artikel 19   *Bevoorschotting*

In paragraaf 7.4 is reeds ingegaan op het bevoorschottingsregime. De subsidieontvanger ontvangt dus het eerste voorschot van 20 % van het subsidiebedrag na inzending van de ondertekende overeenkomst, bedoeld in artikel 5, eerste lid, onderdeel g, en het tweede voorschot van 60 % van het subsidiebedrag na indiening van een bevoorschottingsaanvraag met informatie waaruit blijkt dat hij de nodige saneringsmaatregelen heeft genomen.

Artikel 20   *Subsidievaststelling*

Voor de behandeling van aanvragen om subsidievaststelling geldt op grond van artikel 52 van het Kaderbesluit EZ-subsidies (dat in artikel 3 van de regeling van overeenkomstige toepassing is verklaard) een maximale termijn van dertien weken na sluiting van de openstellingsperiode.

Artikel 21   *Inwerkingtreding*

P.M.

De Minister voor Natuur en Stikstof,